

zeruko ARGIA

1978-Otsaila-5-XL garren urtea 772 zenbakia 50 pezta

ez bazte

en ingurunetik at gelditzen u
iezkoa ere eta are guttiago lra
ari lotua dagoen ehinean eta ma
da eta herriarentzat garantizatzaile da.

(Pert

co-ren hiltzeak ETAk hondizio berrietara bere politika e
ez zen nahikoa, Herriari Euskal Herriaren bereraikitze
onen arauetan moldatzen da. Masa erakunderen beharra te
i, alternatiba politiko baten inguruan aliantza politiko analis

Herri Langilegoaren arazoei erantzun egoki bat, emat
ite. Herri langileak bere nazional eta klase arazoei
bat eraiki beharrean dela, diogu (...). Iraultzaile iku
egokiagoa dugu: Herriak jasan izan duen hainbat zap
eta kapitalista zapalkuntzaren apurtzea ekarriko duela

lik, bortxaz kendurikoa gaineraz, l
ginen duen era bakarra l
tsitze orokorra baizik
ino borrokarako bita
dientziaren eta sozia
Azaroan)

kabideak bere emaitza
an zehazturik azaldu be...

erri orok bere faxisten aurkako bu...
erriak daraman borrokaren zehaztea -diktaduraren
finkatu beharko da... (Pertur-ek 1976.eko Maiatzean)

go atzerritar indar zapaltzaileen menpetik at ego
gia- ez da azken helburu huts bat bakarrik. Ez d
n geure borrakarekin lortzen joanen garena bai
erakundeak antolatuz, eta datorren Euska
akunde bat eratuaz, lortuko dugu. Egun e
lde, borrokatzen ari da; eta Euskal Estatu
ditugu...(Pertur-ek 1976.eko Ekainean)

atuko politiko egoera diktadura batetatik erdi-faxista
batetara azken finean Perturren ekintza, egoera ber
ea izanen da. Ordurarte ETAk gordetzen zuen er
ETAre inguruan egon den jendea edo sekt
en aldeko eta iraultzaile izanen den alderdi
aldekoa agertzen zaigu hasieratik. Halere, be
karriko garbi utzi zuen. Berak argi ikusten
gan oligarkiak ezartzen duen indarkeria, irau
darkeriz zapaltzen jarraituko dute eta gure
dela, zion.

asu honetan Euskal Iraultzaren aldeko ekint
oker dabilta; bere heriotzarekin poztu dire
lu honekin -bizitza eskeini arte- lortu dugul

stel honetan bazterturik aurkitzen den oro
n eginez aritu zen pertsona honengand
arte mota aske horren atzetik abia gait

23-7-76.

hormazprayko

zeruko argia

zeruko argiaren eranskina

hormastekaria

150 pezeta

FARRERIK EZ

Autonomiaurrea onarturik da. Euskal Kontseilu Orokorrerako lehendakari eta karguetan pentsatzen ari dira. Nafarroa barruan izateko eragozpenik jarri da eta jarriko da oraindik ere.

Garbi aitortu du Aizpunek Madrilén : "La defensa de Navarra es la defensa de España". Espainiaren batasunari eusteko Euskadi zatitzea bezalakorik ez da ezer. Euskadi batzeak Espainiaren batasuna hautsiko ote duen beldur da zenbait, eskuin aldean eta ezker aldean.

Nafarroa maite duen nafar batek bere puska duen Nafarroa—Behereaz gehiago gogoratu beharko luke. Gipuzkoa eta Bizkaia bere erresumakoak izan zituenik ere ez luke ahaztu beharko. Baina Nafarroaren Foruak, nortasuna, nafartasuna eta abar aipatzen direnean euskaltasunaren kontrako zerbait bailiran aipatzen dituzte. Nafartasuna, espainoltasunarekin berdintzeko gorapatzten dute.

Nafarroako UCDtarrek nafartasuna eta PSOEtarrek langiletasuna erabiltzen dituzte Euskadiren euskaltasunaren kontra. Euskaltasuna nafartasunaren eta langiletasunaren kontrako zerbait balitzateke bezala. PSOErentzat Euskadi berreuskalduntzea razista izatea, da langileriaren aurkako razismoa, noski.

PSOErentzat euskara gutxi batzuk hitzegiten duten hizkuntza besterik ez da. "Euskadiko gehienek gaztelania besterik ez dakite". Euskara zapalkuntza batek galdu duenik ez dira ohartzen. Zapalduak zapaltzailearen aurka borrokan egin behar duela ahaztu egin zaie. Rubialek ez du euskararik ikasteko betarik izan. Eta Euskal Kontseilu Orokorrerako lehendakariari euskaraz jakitea eskatzea sentimentukeria bat besterik ez da. Razismoa ez denean gaitzerdi!.

Euskaldunok autonomia eskatzen dugunean euskaldun irauteko ere eskatzen dugula ez da konturatzen. Herrien autonomia ez da PSOERI bururatua. PSOEek euskaltasunari zintzo erantzun izan balio ez ziren Euskal Herrian horrenbeste partidu sozialista-abertzale sortuko. Ezta sortu diren sindikatu abertzaleak ere.

PSOE eta bere sindikatua bezain internazionalistak dira euskal sozialistak eta sindikatuak. Baina euskal nazioa onartuz eta aitortuz dira internazionalistak. PSOEren langiletasuna eta internazionalismoa Espainiaren batasunari eusteko aitzaki bat besterik ez dira.

Ikastoletako hainbeste haur, guraso eta irakaslek, han eta hemen euskara ikasten ari diren milaka euskaldunberrik, euskara ikasteko aukera eta erraztasuna nahi luketen hainbeste langilek egun osoan euskara hutsean mintzo diren lur eta itsas-langileek, Euskadi euskaldun izan dadin heriotza, atzerria, espetxea eta zigorra ezagutu duten euskaldunek Euskal Kontseilu Orokorrerako lehendakariak euskaraz jakin dezala eskatzen dute.

Ez da sentimentukeria. Euskal Herriari farre egin nahi ez bazaio Euskadiri zor zaion eskubidea baizik.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:
Kaietana Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarrionandia. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparaldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Esteban Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odjile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eixetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango), Barrenetxea (Oizartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrazki eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitateak: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia. Okendo 22. Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkola:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia
D. L. : 80 - 1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	50	ptz.

irakurleak mintzo

MINORITATEA OMEN

Zuzendari Jauna:

Euskara ikasten ari garenez gero, orain dela biz-pahiru hilabete zure aldizka-ria irakurtzen dut.

769 zenbakiaren "Irakurle bila" izenezko artikulua harritu egin nau zeren hainitsuak zaretela ezin baitut uste. Irakurle gehiago ez edukitzea ez da hain arraroa.

Bai, zuek, eta Anaitasuna, noski, "euskal prentsa" delakoa zaretu, euskaraz egiten duzue eta.

Baina, oster, zuen ideologia ez da "euskal ideologia", euskal minoritate batea baizik. Eta minoritate hau guztiz "minoritaria" dela aitortu behar dugu (ehuneko 25 Goiherria, ehuneko 5 Gipuzkoan, ehuneko 1 Euskal Herria eta ehuneko 0,1 Nafarroan eta Araban?).

Lehenbailehen, Euskal Herri sozialista eta as-

katu bat lortu behar dugu. Eta hau ez dugu eginen gure herriaren benetako egoera ahantzi, erdaldunen ideologia eta aspirapenak mesprezatu, alderdi politiko "maioritarioak" irrazionalki atakatu...

Errealitatea ez da guk nahi dugun bezala, gure inguruan "objektiboki" dagoena baizik.

Besterik gabe, urrengo arte.

ABERTZALE SOZIALISTA BAT

LAPINAREN ORDEZ, KATUA

Zeruko Argiako lagun maiteak:

Sindikalgintzari buruzko artikulua batzuek argitaratu dituzte; batez ere sindikalistei egindako elkarrizketa batzuek.

Artikulu hori irakurri baino lehenago ez banuen garbi ikusten egoera, irakurrita gero guttiago.

Dena dela, kaleetan zehar publizista profesional batzuren lana baloratzeke, aukera badugu: DENA, karteletz beteta dago.

Ipar Ameriketara erabiltzen diren metodoak, inportatu dituzte erabat: Chaiw Gun (nahiz eta ortografiak ez jakin nola idatzi), Coca-Cola e.a. ekoek, "La-otra-ELA", "UneteaUGT", "SomoslomejoresCC.OO" eta abarretan bihurtu dira (Saizarbitoria eta Izagirreren idatzeko era, egokia deritzat). Neokapitalismoaren ofensiba gaitzitzeko ote?

Lapinaren ordeza, katu sarrarazteko metodo onak!

ARISTONDO

IRAKURLE IRAKURLE BAT

Adiskideok: Eskutitx honekin bidaltzen dizuet txeki bat, 1.100 pta. harpidetzarako eta beste 400 pta. gure aldizkariari laguntzeko.

Nere eritziz ZERUKO ARGIA oso ona da eta har ezazue kontutari nik asterokoa ia dena irakurtzen dudala. Agur beroak Koldo Izagirre eta Ramon Saizarbitoria. Hori bai dela garaiko umorea!

Barkatu nire euskara traketza, baina nik bakoarrik, irakasle gabe, etxean ari naiz gure hizkuntza maitea ikasten eta Bilbon kalean hitz egiteko aukera gutti dugu.

Jarraitu bide horretatik eta gero arte.

R.U.

besteena

ANAITASUNAren 354. zenbakiko editorialetik: "Orain urtebeteke editorialean 1977. urteko jomugatzat bi baldintza ezartzen genituen hots, Amnistia eta Autonomi Estatutua. Lehenengoari dagokionagatik asko dugu burutu; geure baitako indarretan oinarrituz presoak kaleratu egin ditugu bederen. Batailak, dudarik ez, asko eta gogorrak izan dira: maizegi gogorregiak; baina segur da herri honen indarrak, presionatuz dugu-la urratsa eman; presoak kaleratzera behartu ditugula. Zorionak, heraz, zuri, Euskal Herriorri..."

...Urtero, urtearen haserak esperantza berriak ekartzen dizkigute; ezperantzak eta lan berriak. Guk, etxe honetatik, euskal kulturaren alde euskal herriaren alde, egiten dugun lan ttiki honetan ihardungo dugu ustez zerbait esaten dugula. Gorabeherak izanen dira,

noski, eta, behar bada, behagorak. Batek jakin! Hala eta guztiz, ba dugu esperantza bat: Zorionak, Euskal Herriorri!!".

TRIUNFOren 783. zenbakian argitaratzen den "La otra bomba del liceo" artikulutik: "Nadie entiende que atentados como "El Papis", el caso Bultó o la Scala puedan hacerse a causa de una mala digestión de veinte duros de marxismo, bakuninismo o joseantonionismo. El público intuye que la desestabilización beneficia a la derecha porque le presta una coartada moral para las prácticas antiestéticas de la represión y la involución. Hace un año la burguesía del país aparecía más relajada, incluso predispuesta a dejarse regalar los ojos con el espectáculo democrático. Es una clase social especialmente sensible al riesgo del aburri-

miento. Pero ahora es diferente. Tiene miedos abstractos y concretos. El miedo a la "bomba del Liceo" o al "navajero" puede ser un miedo abstracto. Lo temible son sus miedos concretos y sobre todos ellos el del impuesto sobre el patrimonio... Si ayer la consigna de Raimon, "contra el miedo", se enfrentaba al miedo al fascismo, hoy deberíamos relanzarla contra el miedo de la burguesía a las incomodidades de la libertad.

CAMBIO 16en 321. zenbakitik: "Un triunfo de la Unión General de Trabajadores en la actual coyuntura política, con un Partido Socialista que obtuvo hace siete meses el 28 por 100 de los votos del país, puede significar, en vísperas de las elecciones municipales, la clarificación de una alternativa socialista a tres años escasos de la muerte de

Francisco Franco". (Editorialetik hartutako zatia. Azala, Nicolás Redondo).

HERRIAREN 1.430. zenbakian argitaratzen den "Ditugun etxaldeak nola hobetu" erreportajetik: "Laboraria beti aprendiz. Laborari tipia oraino gehiago, halakoa baita gehienik gure tokian. Eta laborari gaztea bietan aprendiz delakotz, badu laborari gazteen zindikatak (C.D.J.A.) urtarrila hunen 28-ko bisita egun bat muntatua lau tokitan.

Lau etxaldeak egun hortan beren ateak zabalduko dizkiete etorriko diren laborari guzietari. Laborari gazteek muntatu egun hortan elgarren berri ikasi dute bai mendi aldekoek eta bai zelaietakoek.

Hor bakoitzak ikusten ahalko du besteak nola ari diren, ez baitezpada lur ainitz izanik ere".

herriko plaza

Donostiar jaietako aste bukaera, Arana Goiri-tar Sabinen Lan Osoak, Orixeren Euskaldunak eta Gabriel A-Arestiren poemak irakurtzen pasa dut. Badago alderik hiru horien artean! Irakurketa horren ondorio duzue lantxo hau.

Esan dezadan hasteko aurrez aurre topatu dudala Euskadi (edo Euzkadi) eta Euskal Herriaren erabil-molde desberdina, garuko egunean dirauena.

Euskadi zer zen Sabino Aranaren eritzirako? Euskara-dun eta euskara-gabeko euzkotarren lurraldea. Euzko tarra berriz euskarazko deiturak (edo abizenak) dituen. Beraz horretan ez ziren sartzen erdal deiturak zituzten bertan jaiok ez eta kanpotik etorriak, euskaldunak, euskara-dunak izan ala ez izan. Euskadi bitxia bere-netan...!

Eta Euzkadi hitz berria asmatu zuen arrazoi hau oinharri zuela; Euskal Herriak esan nahi du euskaldunek osatzen duten herria. Ondorenez, nahikoa da euskara jakitea, euskara-dun izatea, nahiz atzerritarra izan, Euskal Herrikoa izateko. Honengatik sortu zuen Euzkadi izen berria. Baina, lehentxeago ikusi dugunez, haren ustea aplikatzeak absurdos dakarkigu, hartara ez bailegoke ez Euskal Herri-rik ez Euzkadirik ere.

Nere aburuz zera esango dut: bi izenak onhartu behar direla. Euskal Herria, betikoa delako. Lege Zaharra ren erroa delako. Eta gainera Euskalduntze Koordinakundeak adierazi duen bezala "Euskadi euskaldun bat nahi dugulako, hau da, Euskal Herria nahi dugulako. Eta Euskadi ere ontzat hartu behar da gure herria lozorro-rik esnatu zuenak asmatu zuelako. Mende honetako gatazka borro eta gudu-ek historia egin eta historiak gatazka borroka eta gudu-ek historia egin eta historiak atzera jotzen ez duelako. Zer da Euskadi edo Euskal Herria? Lurralde honetan, muga hauen barruan (Ipar eta Hego) bizi den jende saila, giza multzoa, gizon eta emakumeen bilduma, — Neretzat

eustetik erasotzera

I. BUJANDA

"Gora Euskadi!" edo "Gora Euzkal Herria!" "gora gure Herria esatea da.

Eta goazen aurrera. Hau ez baitzen gaia, gaiaren sarrera baizik. Eustetik (defentsatik) erasotzera (ata-kerak) hau da gaia. Ehundaka urtez Euskal Herria eusten jardun dugu. Beti defentsan. Beti iraun beharrean. Beti jarraitu nahiean. Euskara atzeraka. Askatasunaren gaitzea. Burujabetza dena kentzea. Ekonomiko eta politikoko aginte guztia besteen eskuetara joatea. Etorkinen uholdea. Euskadi itoa. Izatea bera arrisku bizitan.

"Egin"en irakurri berria dugu Gasteizetik eta Arabak Beningo de Morazari egindako omenaldia. Jaun hau 1817ko irailaren 21an jaio eta 1878ko urtarrilaren 17an hil zen Gasteizen, bere hiru-rogeita bat urteak euskal fueroen alde eskainita. Fueroen kenketa eta heriotzaren garaian hil zen Benigno de Moraza. Heme-zortzi hilabete aurretik hitzaldi famatu bat egin zuen, honela bukatu zuen: "Fueroak suntsitu behar badira, nik Fueroekin batera hil nahi dut". Gure Herriaren ilunabarra noski.

Sabinek ere honelatsu bere poesia ezagunean:

"Jaio nintzan ni Zeure il-urduban eltze-ko? Il nayago dot ikusi baño Aberriaren amaya!"

Sabinen biziak Erroma-ko zubi bat, ostadar bat dirudi. Erdi aldean eder koloretsua, baina tristuraren lurrean hasia eta etsi beharrezko itsasoan bukatua. Maldan behera goaz.

Orixek bezala:

"Geroak esan beza: erri bat izan zan; edo-ta ats emaiogun ontan iraun dezan".

Horra, bada. Herri hau erabat hondatzeko eta desa-

gertzeko bidean dago. Baina ahal baledi, "ats emaiogun ONTAN iraun dezan". Gehienez, beraz, orain arte bezala euts diezaiola biziari eskatzen du, modu txarrean, ahul eta gaixo ibili arren. "Jabetasuna galdu dulako dago erri au damutan. Lurra galdurik, eritasuna egizu galdu ez dezan".

Gure lurraldean jaun eta jabe izateko genituen eskubideak lapurtu dizkigute. Ez dugu agintzen geure etxean bertan ere. Besterik ezin delarik, ordea, herri bat izaten jarrai dezagun nolaba it. Nahiz eta atsekabez inguraturik egon, leialtasuna ager diezaiogun gure leinuari (La bayenen gogapena). Eutsi horri mila aldiz. Poetari bihotzetik negarra dario. Barren barrengo isuria damigu. Hala ere, segi, euskaldunak. Ez amore eman. Lotu lurrarekin. Ez dadila herri-tasuna gal.

Duela oraindik urte gutxi, ia oraintsu, Gabriel Arestik, kometa bezain azkar gure zoritxarrerako joan zai- gun poeta haundia, bere garrai epikoa entzunerazi digu:

"Nere aitaren etxea defendituko dut".

Sei bider berresaten du "defendituko" hitza. Ob- sesio bat da. Defentsa iz- piritua nabarmen du, gogor, kementsu, ezin azpiratuzko. Arestik, euskaldunak, den- dena galduko du, "baina nire aitaren etxeak iraunen du zutik".

Defentsa izpiritua. Ho- rri eskerrak bizi izan gara. Horri eskerri asko bagara, bizi gara egun ere.

Baina...ez ote da iritsi eustetik erasotzera jotzeko garaia? Oraingo sasoiari da- gozkion fruituak eskuratze- ko ordua? Irautea, eustea, gogor egitea ez dugu aski. Gora eta aurrera jo behar dugu. Herri moderno, mar- dul, gazte baten egoera eta

bizimodua ezinbestekoak di- tugu. Erasaldia da defentsa- rik onena. Euste soilak garai- penari uko egiten dio. Aurre- hartzerik ez du, Iniziatiba delarik garabide seguruen, iniziatiba galdu egiten du.

Garbiro ikusten denez, ez naiz gerra erasoldiari bu- ruz ari, ezta urrutitik ere. Po- litikaz ari naiz. Politikaz bere zentzu zabalenean. Euskadi- behar lukeen erasoaldia, po- litika, ekonomia, kultura alo- rrekoea da. Azpiestruturak, gainestruturak trinkoak ukan ditzagun programa argien beharra daukagu. Zientifiko- ki gure premiak aztertu, ara- katu, ikertu, kritikatu, inda- rrak bildu, jakite guztiak el- kar-lanean jarrerazi, proble- mak azalera ekarri, ezerren eta inoren beldurrik gabe.

Botere eta ahalmen eta potentzia errealek behar ditu Euskal Herriak, ez baitugu inor engainatuko. Euskaldun guztien ahaletan, trebetasunak, adimenak, dohaiak martxa elkartuan jarri behar lirateke. Horretarako jakina, gutxienezko akordio bat izate- komeni litzazuke. Hala- ko edo holako batasuna, el- kartasuna edo baterakuntza. Politikaz, alderdi eta elkargo- en artean, langile bazkun eta sindikatoen artean, kultur eremuan zerbait direnen ar- tean, eskolak, ikastolak, ja- kintza lagunarteak, unibers- tsitateak bultzatzeko, sendo- tzeko, pizteko, euskara gau- zatzeko, aurreratze-ko, kultur- bide bikaina bihurtze- ko Euskadi guztian barrena.

Eustea ez da gauza txar- rra. Erasotzera pasatzea ez da samurra. Mentalitateak irauli eta berri- eta gazte- tu eta aurrerakoitu egin behar.

Erasotzea...hauk idaz- ten dihardudala, ezin burutik kendu dut 1937ko gertakari hura. Villarreal de Alava-ko ofentsiba, alegia. Hainbeste itxaropen sorteari zuen haretxek. Eta zertan geratu zen, zer gertatu zen...

Gauzak ondo egitea, elementuak edukitzea...ho- rra arazoa.

Egiak, geure etorki- zuna eskuetan hartzea lortu behar dugu. Horretarako Euskadi maila altua eska- tzen digu gaurko euskaldu- noi.

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Otsein

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

MUEBLES

URRETA VIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

ARATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2

(Esquina Zubieta)

DONOSTI

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

- Urrut: 41 77 51 - 42 27.00

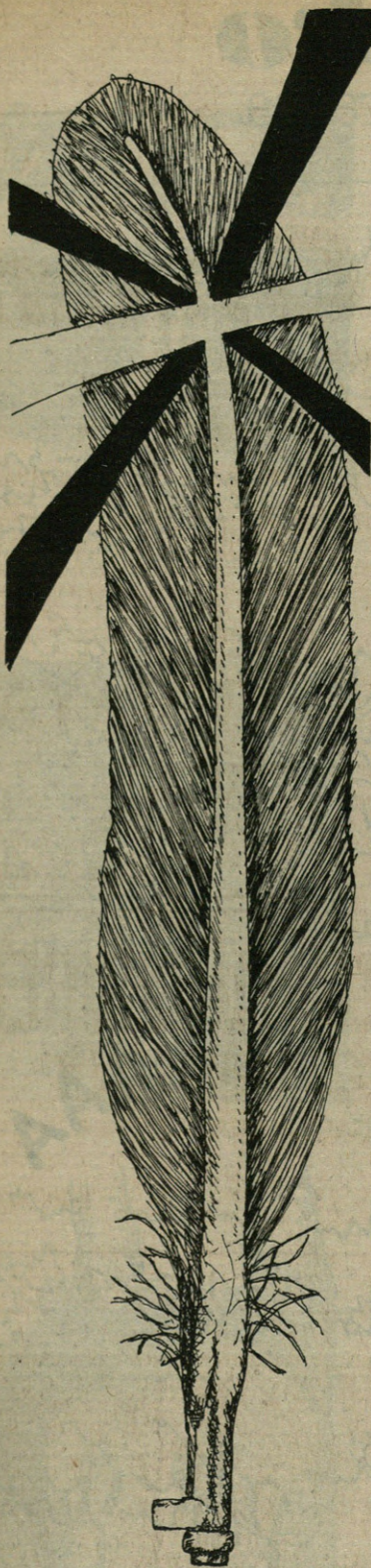
Getaria, 10

DONOSTIA

soraluce

ERREMINTA - MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO - 37 TELF. 761440-41-42-43

mugaz barne

"escritor vasco" ezin izan euskal idazlea

JON URRUJULEGI

Raúl Guerra Garridok artikuluko polemiko bat idatzi zuen 85. EGINen. "Sobre el escritor vasco" titulatu zuen. Raúl Guerra kexu da bera euskal idazleztaz ez dutelako hartzen eta bera bezalako idazleentzat irain bat dela dio, irain demagogiko hutsa.

Gizon serioaren tonua erabiliz, erdaraz frase dotoreak eginez, egundoko ximplekeriak esaten ditu Raúlek bere artikuluan. Berak dioenez, "euskal" idazle izateko, aski omen da "hemengoa" izatea eta gero zeinahi hizkuntzaz zernahi idaztea. Hau bai dela iraingarria euskal idazle kontsideratzen direnentzat. Edo behar luke behintzat izan. Euskal idazle izateko, arrazoi bejetatiboari indar gehiago emate: dio, euskaraz baliatzeari baino. Esentziari baino. Esentziari baino gehiago begiratzen dio formari eta jakina, substantziarik gabeko definizio bejetatibo bat atera du, bere sonbreroarentzat egokia baina inguruko txapelentzat iraingarria. Beste nolabait esateko, artasoro batetan legokeen meloia, ez litzateke meloia, artoa baizik, artasoroaren barruan desarroilatu delako.

Euskalduna izateko, aski omen da plusbalioa Euskal Herrian uztea. Hona hemen berriz ere "bejetatibotasuna" tartean. Eta definizio hau ez bazen aski argia joan den ekaina arte, ekaina honetatik aurrera definizio definitiboa litzateke, alegia, dudatan ez jartzekoa. Eta gero, gainera, harritu egiten da definizio hau gizarteko sektore batzuek irentsi ezin dugulako. Historian zehar, noiztik honera JOKATU DA naziotasun baten izatea hauteskunde jeneraletan? Nolanahikoak izanik ere behin batezko hauteskunde hauk? Gezurra dirudi "Nadal" bezalako saria irabazi duen idazle batek honelako ñoñokeriak esatea. Idazleak engaiatua (konprometitua) izan behar omen du, baina ez du izan behar engainatua eta are guttiago engainazalea.

Raúl Guerrak dioenez, hizkuntza literarioa inork ez omen du hautatzen edo aukeratzen, beti ere hizkuntza literarioa amaren hizkuntza izaten omen da eta. Afirmazio hau gaur oraindik Eus-

kal Herrian botatzea, borondate txarra demostratzea da benetan. Gaur oraindik zenbat milaka dira amaren hizkuntza euskara izan arren, gero kultur hizkuntza edo eta hizkuntza literarioa frantzes nahiz gaztelania izatera behartuak? Zer gertatu zaigu guri? Geure amari gaude entzunak, eskolan (nolabait esateko) artaziak edo guraizeak gaztelaniaz "tijeras" esaten zela ikasi zuen egunean, etxera joan eta lehenengo gauza, hauxe esan omen zion gure amona zenari: "ama, ama, guraizeak, eh, "tijeras" esaten da erdaraz. Gaur ikasi det eskolan (?)". Hau al da hizkuntza literarioa, eskolakoa, amaren hizkuntzari korresponditzea? Eta zenbat haur aurkitu ote gara, eskolara berandu iristearen justifikazioa maixuari (? berriz ere) era honetara eman behar izan zion umearen antzera: —Por qué vienes tan tarde? —Señor maestro, txoriei visto, harrie tirado, hankan pegado, sastian trabado, buscando buscando, denbora pasado. Hau guztia anekdotikoa dela esan eta badakit ironiazko irribarre isekari batekin, superatutaz erraz eman daitekeela. Guk ordea, gehiago esango genuke, anekdotikoa zorionez guretzat dela eta Raúl Guerra bezalako askorentzat, dirudienez, formatiboa eta edukatiboa datekeela. Hemen dago hauziaren tristetia. Euskalduna nor den definitzerakoan, gure Historia osoaren abstrakzioa egiten du Raúlek eta azken ekaineko hauteskundeetan BAKARRIK oinharritzen da.

Euskal idazlea, guretzat, euskaraz idazten duena dateke bakarrik. Erdaraz idazten euskalduna izan daiteke (Euskal Herriaren alde konprometitua esan nahi dugu) baina sekula ez euskal idazle. Asko izan dira beren euskalduntasuna erdaraz adierazi ez ezik, euskal herriari guztiz entregatu zaizkionak. Baina gauza bat da euskal semea izatea eta beste bat euskal idazlea. Eta Raúl Guerraz ari garelarik, ez da bakarrik bere "euskal idazle-tasuna" dudatan jartzen duguna, baizik eta baita bere euskaltasuna bera ere.

mozorrozko

prekontseilari maskaratua

aborto bat egiten

KEPA AULESTIA

Dirudienez udal hauteskundeak konstituzioa onhartu ondoren izango dira. Konstituzioa onhartu ondoren ere, ustez behintzat, Gorteak disolbitu egin beharko lirarteke hauteskunde legislatibo batzuri pasoa utzirik. Bitartean Gobernuaren politika dekreto-lege batzuren bidez egiten da. Konstituzioa guztiz anbigua da eta dekreto-legeak gero ere beharko ditu Gobernuak.

Konstituzioaren hutsune handienak, anbiguotasun handienak, egun dekreto-legeekin mugatzen ari diren askatasun demokratikoetan daude. Alde batetik autonomien arazoa arazo teknikoizat hartzen du Gobernuak: aspaldi kenduriko eskubideak aintzinako legeen bermoldaketa batetaz berekartzea. Gobernu eta UCD berbera sekula ez dira joango arazozen azken iturrietara.

Izatez konstituzioaren anbiguotasun guztiak "autonomia" hitzaren arloan mugitzen dira: munizipal autonomia gobernu zibilen eskuetatik kanpo; ekonomia planifikazio autonomikoa, e.a. Eta badirudi gauza hauetan oligarkia edo bere sektore politikoa aborto bat sortarazten dagoela: anka, beso eta zentzu gabeko Estatu, Estatu irrazional eta gaizperatu bat.

Baina autonomiaren arazoei jaramon handirik egin gabe; au-

rreautonomiei, proiektu eta itunei giroari buruzko berriei bezaingo garrantzia emanik; egunorokoa baina ezer ez gehiago; Gobernuak, Francok bere garaian Gibraltarri buruzko eztabaidan sartu zen bezala, "terrorismoa" aukeratu du. "Terrorismoa", "biolentzia", hitz abstraktu eta absolutoak, demokraziaren lehen etsaiak baitira.

Eta etsai hauen kontra, hala nola! dekreto-lege bat egiten ari dira (europar homologazioa lortzeko hori ere beharrezkoa baita). Hala eta guzti Sainz Gonzalezek uste duenez autonomiarekin poliziarri efektibitate guztia aterako zaio. Kontraesan hauek, hots: autonomien eta poliziaren indartze eta "terrorismoaren aurkako" legeen arteko kontraesanak zera bakarrik suposatzen dute: UCD eta bere Gobernuak aborto bat egitera abiatzen direla.

Zentzu gabeko Estatu bat sortaraztea guztiz arriskutsua da. Alde batetik oligarkiarentzat azpigitura gabe gelditzen baita... Baina Estatu baten zentzugabezia ankak eta besoak luzatzearekin konpondu nahi baldin badute, hori, berriz, arriskutsua bihurtzen da herriarentzat. Burjes demokraziaruntz goazela Estatuaren aparatoak besoak eta ankak, autonomizatzen joaten badira demokraziaren forma guztiak pikutara joan daitezke.

DESORDENAREN MANEATZEA

Urtarrilaren 26an, ostegunez, Bartzelonako egunkari batek, hone-
la zuen izenburua: "Katalandar empresariak beldur dira". Aldi be-
rean, era guztietako eta alde guztietako komunikatu edo agirien tru-
moia hasi zen, betiko "gaitzeste latzak" agertuz: "ordena demokra-
tikoa zaindu beharra", "ordena zaintzaileen indartzea" etab...

Bezperan, goizeko 9ak baino le-
hentxeago, Bartzelonako alkate ohia
eta eskubitar ezaguna zen Joaquín
Viola Sauret eta bere emaztea Mont-
serrat Tarragona hil ziren Paseo de
Graciako etxean. Lehen albisteek zio-
tenez, leherpen baten ondorioz. Bere-
hala, Bultó kasuaz hitzegiten hasi
zen. Bultó, katalandar enpresarioa
1977ko maiatzean hil zen, bularrean
ezarri zioten lehergailu baten ondo-
rioz. Hau da, lehergailua kentzen ha-
si zenean, lehertu zitzaion.

PC(i)ren izenean, zenbait komuni-
kabetan bereganatu zuten ekintza,
bainan ez zitzaion sinesgarritasunik
eman. Adibidez, dei hauetako bate-
tan, Jose Maluquer Gil-ek (CNTko mi-
litate, Scalako atentatuaren ondo-
ren atxilotua izan zen), PC(i)ren ize-
nean, atentatua bereganatu zuen. Hau
sinesgaitza izan arren, TVEk adibidez
25eko gau bertan atentatua PC(i)k
bereganatu zuela esan zuen.

Bainan, gezurra zela bazekiten.
Polizia, Bultó kasuaren urratsetatik
ikertzen ari zen. Kasu honetan atxilo-
tu zituzten laurak, independentista
katalanak inongo alderdi politikotan
sartu gabeak, amnistia ezarri ondo-
ren, libro utzi zituzten. Martín Vi-
llak, kontzesio honi errekurtsioa jarri

zitonean, laurak desagertu ziren. Iker-
penak jarraitzen zutela adierazi arren
poliziak, kalean, zurrumurruak beste-
rik ez zebilen. Lehen momentuan
eman ziren informazioetan, gauza asko
ez zeuden oso garbi. Lekukoen esa-
nen artean, Viola senarematzen hilke-
ta gertatu zenaren eraz kontraesan as-
ko agertzen zen, zalantza asko zegoen.
Poliziak, 27an eman zuen agiriaren on-
doren, kontresanak ugaritu egin zi-
ren. Baina bestetik eta uste zen be-
zala, agiri honetan Bultó kasuko hiru
pertsonek izenak eman zituzten,
Violaren kasuan sartuz. Komandoko
laugarrenarena identifikatu gabe zego-
la zioten, eta ezagututako hirurak
"leku ezezagunean" aurkitzen zirela.

Kalean, poliziaren agiriari ema-
ten zaion sineskortasuna, oso txikia
da. Zenbait zirkulutan esaten denez,
azkenaldian gertatu diren hiru kasu
garrantziztutan, sektore konkretoren
desprestigioa lortu nahi dute. Ho-
rrela, "El Pani-ko Base Aérea Mili-
tar"eko lapurreta ondoren, -Rosas on-
doan aurkitzen da hau-, PORE -Par-
tido Obrero Revolucionario de España-
ko militanteek atxilotu zituzten, ondo-
ren eskubitarren ekintza zela argitu
bazen ere; Scalaren aurkako atenta-
tuaren ondoren, CNT inplikatu nahi

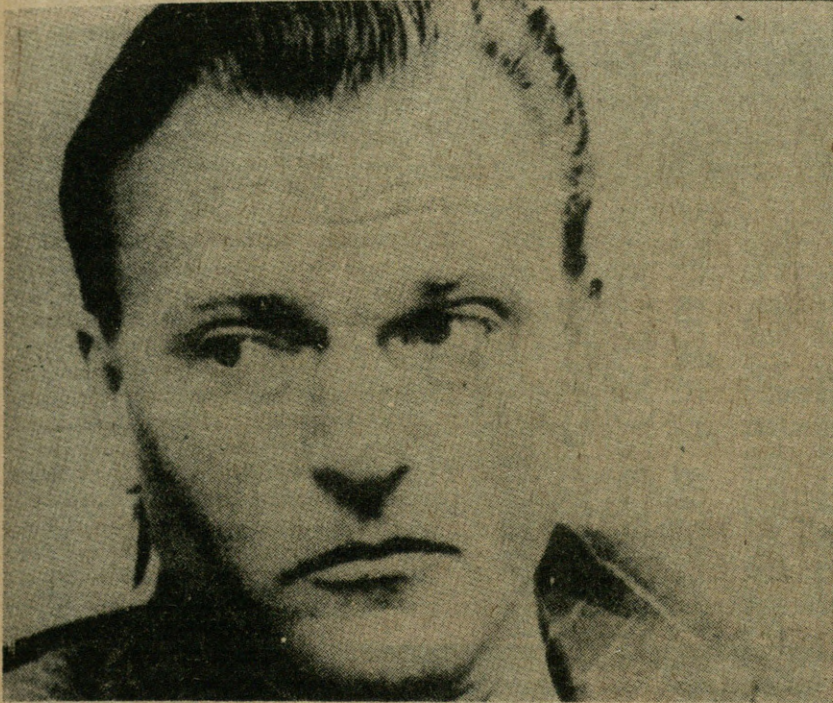
izan zuten -Catalunyan izugarritzko eta
espero ez zen bezalako hedadura ema-
ten ari den momentuan-; eta orain,
Violaren heriotzaz eman dituzten da-
toen ondoren, ezkerreko independen-
tista katalanak zikindu nahi dituztela
dirudi. Eta hau dena, erakunde inde-
pendentistak koordinatzen eta indar-
tzen ari diren momentuan gertatzen
da; denbora gutxi barru autonomista,
parlamentarista eta erreformista talde
guztiei arazo handiak sortuko dien al-
ternatibak prestatzen ari diren mo-
mentuan. Violaren kasua, orain ez da-
go zalantzarik, zakar ontzi bat bihurtu
da katalandar independentismoaren
gain botatzen dute zikinkeria guztia.

Bestetik, Violaren kasuaz, lehen
eman zuten amnistia partzialaren
aurkako kanpaina gogorra hasi dute,
"esaten genuen guk..." Argudio hau
gobernuak eta beste zenbait sektorek
erabili dute. Berehala, Bartzelonako
sektore sozial handienean, segurtasun
ezaren sikosisa sartzen ari dira, lehena-
gotik zegoena haziz.

"Kaos"aren ertzean gaudenaren
sentsazioa eta imajena sortu nahi du-
te, Franco eta bere ingurukoek asko
erabiltzen zuten esaera bat erabiliz:
Bartzelonan "katasstrofearen triumfalis-
ta" asko sortzen ari da.

Hau dena gainera, kaleko desorde-
na eta berak deitzen duten delinkuen-
tzia erekin lotu nahi dute, berek eragin
duten krisi ekonomikoa eta paroaren
ondorioekin alegia. Honek, helburu
garbi bat dauka: preso sozialentzat
indulto bat ematearen galeraztea. Hau
dena Estatu Espainoleko espetze guz-
tietan hauen mugimendua indartzen
ari den momentuan, eta itxadotea ezi-
nezkoa dela agertzen duten momen-
tuan.

Empain: biolentziaren iturri

"Espektro bat dabil European zehar: komunismoaren espektro. Honen aurka altxa dira Europa zaharreko potentzia guztiak: Aitasaindua, Tzarra,...". Marx eta Engels honela hasten dira beren "Komunisten Agirian" eta ez zuten arrazoi faltarik.

Gaur biak bizi balira, beste era batetara hasiko lukete beren agiria; ziur aski gainera eta komunist hitzaren ordeztu BORTXA edo BIOLENTZIA erabiliko zuten. Gero, bigarren zatirekin honela jarraituko ziren: EUROPA eta Mundu guztiko potentziak haien aurka altxatu dira, hots, Aitasaindua, gobernariak, alderdi gehienak, eta abar luze bat emango zuten.

Halaz ere, komunismoaren espektroa munduan zehar hedatzen joan zen bezala, egun, European bati-pat, biolentzia edonon ezartzen eta hedatzen ari zaigu. Burgesiak, bere eskuetan biolentzi hori duela medioz estatuen boterea berenganatu zuen eta bortxaz agintzen jarraitzen da: egunetik egunera bortizkeria gehiago erabiltzen duelarik.

Italiako "Autonomo Mugimenduari" zergatik aukeratu duten biolentzia erabiltzea galdetuz gero, arrazoi hauk ematen dituzte: 1) gizarteak ezarri eta legalizatuta duen biolentziari erantzun bat emateko; gizarte biolentzi honek, poluzio, es-

plotazio, laneko istripu eta gartzeletako bortxaren formak hartzen omen ditu. 2) Poliziak erabiltzen duen biolentzi legitimatuaren aurka eta 3) Italiako Alderdi Komunistak erabiltzen duen biolentziaren aurka, zeren eta alderdi hau ugazaben laguntzailea baita, langileria eskarera frenatzen dituen.

Hain zuzen, bizi garen gizarte hau eta GURE lanaren bidez, egunetik egunera, biolentzia gehiago potentziatzen ari gara. Produktio indarra desarrolatuz, eta oraindik bide horretan gaude, mundua desegiteko kapazitate gehiago lortzen ari gara. Bomba atomika handiagoak egiten ditugularik, biolentzi horren iturburua.

Era honetan, eta gizartearen kontraesanak, ikusita, jende asko, -ikasleak edo ikasle izandakoak, bati-pat, errazago ohartzen ari dira sistema honen funtsaz. Gainera, sistema kapitalistak bere baitan zokoratzen duena, lana ukatzen diona, politiko partaidetzatik uxatzen duena. Orduan, gizartearen zati bat - egunetik egunera handiagoa - talde ttipi

batek zuzentzen duen sistema mugagaitz honetatik baztertuta geratzen da. Hrtik, pertsona hauk sistema erabat matxinatzea.

Matxinatze honek bi forma hartuko ditu bere zentzu nagusietan: bata, sistema sozioekonomiko biolento hau aldatzea izango da strategi sozialista baten barruan. Bestea, hildorik gabe sistema berri bat proposatzeko, sistema honen agintari edo biolentzia ordezkatzeko duenei kolpe zorrotzak ematen saiatuko dira.

Beraz, biolentzi estrukturalak ezarri dizkigun kontraesanak nabari-ago dauden tokietan agertuko dira talde hauk: Ipar Irlanda, Euskal Herria, Frantzia, Alemanian, Italian... Toki askotan eta herriaren benetako sentimenduak eta interesak defendatzen dituztelarik, beren herrien laguntza handi bat lortuko dute, bestela ezin daiteke esplikatu talde hauen hazkuntza. Hori dela eta, egun Mendebaleko Europa, kontra-biolentzi talde hauez bete aurkitzen da; haien ekintzak estatu eta honen sostengutzaileak zigortzen dituzte.

Zigorketa hauetan ezagunak ditugu Alemania Federaletako RAFek egindako bahiketak eta ekintzak. Hauetako bat, Martin Scheleyer-ena. Gizon hau, Hitleren garaian nazia zelarik, Mendebal Alemaniako botereetsuena zen, ekonomikoki mintzatuz. Beraz, gizarte aldaketa guztien aurkakoa eta sistema kapitalistako ustelkeriaren ordezkari eta agintari bezala zegoen ikusita, iraultzaile hauen aurrean.

Orain berriz. Frantziako industria enperadorea, Edouard Jean Empain izan da bahitua. Berrogei urteko gizon hau izan da Frantziako enpresariaren kontseiluan sartu den lehenbiziko atzeritarra. Frantziako enpresa handienetako buruzagia da.

Empain jauna, 200 bat enpresetako jabe osoa da. Haren negozioen bolumena 375.000 milioi pezetetako urte bakoitzeko da eta ihaz bakarrik, nahiz mundu guztia krisi ekonomikoak jota egon, haren irabaziak ehuneko 18 igo ziren. Hortik aparte, Frantziako zentral nuklear guztiak berak montatzekoak ditu. Bere familiak munduko estatu askotan tranbiak ezarri zituen: Belgikan, Frantzia, Txinan... Ez da oraingoa bakarrik haren aberastasuna.

Beraz, gizon hau mundu kapitalistaren sinbolo bat da. Gizarte ustel honen arduradun bat eta, azkenean, berak sortu duen biolentziaren biktima bat besterik ez da izan. Berri ere historiaren paradoxak.

B. BAKAIKOA

hots!

OFERTA **txi spa**
preauto-
nomikoa
txapa bakoitze
an: MOZORROZKO
REN abenturen
kromoi bat

80

"Empleadas de hogar"-en estatu mailako kanpaina. Argazkian, bilera bat Donostian.

LEGERIK GABE

Lehenengo 26an, estatu mailako kanpainaren barnean 26/30 egunotan, "Empleadas de Hogar"—saileko hirurehun langile bildu zen Plaza del Castillon. Hartan eta haien egoeraz komunikatu bat irakurri ondoren, Alde Zaharretik eta Carlos III aldera, dirudun hauzaldera, abiatu ziren; lau pankarta aurretik eta hau oihukatuz: "Menos burguesia, más jornal", "Seguridad Social, sin régimen especial". Manifestaldia amaitu baino lehen, ohizko kateazo banatzaileak agertu ziren, oraingo honetan mehatxu eta kolpez.

Gaur egun, hiru mila etxe enplegatu inguru dago Nafarroan. Duela bi urte hasia da, sektore honen eragipen eta bultzapena, sindikatutan ba-

tzuk— arront guttik— eta kanpoan besteak; gaur Koordinakunde bat muntatua dute. Problema ugari dira. Pentsa dezagun sektorearen zatike-

tan: "interinak", "fijo" daudenak eta orduka lan egiten dutenak. Orduka lan egiten dutenek eta "interina" bezala direnek, ez bide dute deus egiten erreibindikapen maila honetan lan -egoera, denboraldi batez izaten baita, geroxeago, lan hau utziz. "Fijo" direnak, berriz, adinekoak izaten dira eta askitxo kostatzen omen zaie betikoa haustea, bilkureta joatea e.a.

Bainan problema nabusia sektore honi buruzko legedi baten falta dateke. Orain ez dute lankontraturik, soldata minimorik, lan-sari extrarik...eta seguridade sozialaren inkapazitatea edo ezbeharra kobratzeko hogeita bederatzigun guttienez egon behar dute gaixorik, eta seguridade soziala edukitzeko lau ordu, behinik behin lan egin behar dute leku berean. Diskriminazioa izaten da, beste faktore bat: zerbitzari jantzia eraman beharra, sukaldean jatea, jaunskilen kapritxoak egin beharra, eta guttien pentsatzen de nean kalera egotziak. Zahartzaro saria (jubilazioa esan nahi da) eskuratzeko, hamar urtez kotizatu beharra dago Seguridade Sozialean, jubilazio adina hirurogeita bost urtetan jarria dutelarik. Honengatik, hain zuzen legedi baten beharra.

Orain eskabidetzen dutena, zera da: lan kontratua, hilabete batez bakanza ordainduak, soldata minimoa (soldata minimo interprofesionala koa bezaianbat, guttienik), bi sari extra osoak (eta ez ohizko eta halako erregalitxoak), seguridade soziala erregimen berezirik gabe, berrogei lan-ordu astero eta ordu bakoitza 150 pezetetan (berdin orduka xoi-lan lan egiten badute ere). Oraingoz hala dago.

bat batean

OKINDEGIETAKO LANGILEEN GREBA. Urtarrilaren 26an hasi zen okindegietak langileen greba. Hainbat lekutan irakurri ahal izan dugu: "Contra la subida de los precios, solidaridad con los trabajadores". Hau da langileek eskatzen dutena.

Lehenengo egunetik, greba orokorra izan da. Gipuzkoako probintzi osoa ogirik gabe aurkitu da. Gozotegi guztiak itxirik aurkitzen dira. Eta era hauetako grebekin gertatzen

dena beti berdina da eta, oraingoa ere ez da aldatu. Hau da, beste probintzietatik bidaltzen dute. Honetarako, langile komisiok eratu dira merkatu hauk mozteko. Harrapatzen duten ogia, Hospital, zahar-etxe, etab. etara eramaten dute. Bestetik, bai Ipar Euskadin eta Bera eta Lesakan, izugarritzko jendetza bildu da ogi bila. Honen aurrean eta Bera eta Lesakan okindegietak langileek, beren herrietarako bakarrik egingo

dutela ogia, esan dute, Gipuzkoako langileekin bat eginez.

Egunak aurrera doaz eta konponbiderik ez da ikusten. Huelgako Komiteak —ELA-STV, CC.OO., UGT eta LSB-USOK osatzen dute— dioenez patronalak ez du oraingoz ezer proposatu. Beraz irtenbiderik gabe aurkitzen diren bitartean brebarekin aurrera jarraituko direla adierazi dute.

oinharritzko euykara

tadu burrukan

TADU duela 20 urte sortu zen, 3.500.000 pezeta eta 8 langileekin. Entrepresa gaizki ikusi den bi alditan zera egiten ahalegindu dira: Sociedad Anónima Laboral edo Kooperatiba; baina entrepresa ondo ikusi denean, hau berehala desegin dute. Bestetik, Durangoaldeko soldatarik lotsagarrienak jasotzen ari gara.

Soldaten igotzeari buruz patronalaren eskaintza hilaren 3an jasotzen dugu. Berehala, gure eskapenak agertzen dizkiogu. Zuzendaritzak ezezko borobila ematen digu. Arrazoa hau da: Moncloako Ituna ez badute onhartzen, entrepresa esportatzaile bezala jasotzen duten 8-10 miloiko kreditoa galtzen dutela.

Zuzendaritzaren proposamena hau da:

—Soldata osoaren ehuneko 20 igoera lineala (ehuneko 10 lineala eta 10 portzentaiaetan).

—Soldata berezia ehuneko 20 igotzea.

Batzarrearen eskakizunak berriz hau dira:

—Soldata osoa ehuneko 25 igotzea (ehuneko 12,5 lineala eta ehuneko 12,5 portzentaiaetan).

—Soldata bereziak ehuneko 100 kobratzea.

—Huelgatan galdutako ordu guztiak, entrepresaren gain.

Diferentzia ikus daitekeenez, ez da oso haundia eta, batzarrearen plataforma momentu oro negozioa daitekeena da.

Greba hasi eta biharamonean, soldata berezien igotzearen diferentzia ahal dutenean ordainduko ditutela, esaten digute. "Ezin badugu ordaindu zuekin zorretan gelditzen gara eta 79tik aurrera ahal dugun bezain laster ordainduko zaizue" adierazi ziguten. Batzarreak ezetz borobila eman zion; 78an, 78ko diruaz jan behar genuela eta ez 79koaz; greba aurrera jarraitzen da.

Astelehenez, hilak 9, 16 arteko soldata eta enplegu suspentsioa ematen digute. 16an lanean hasi behar ala bestela, "gogozko baja" emango ziguten.

Egun honetatik aurrera, 10 eskirrol lanean jarraitzen dira; hauen aurka kanpaina gogor bat hasten dugu. Herri guztiaren aurrean salatzen ditugu haien izen eta datoak herrian hedatuz. Kalean uhukadak egiten zaizkie eta haien etxeetara inoiz jarraitzen zaie denbora guztian salatuz. Lortzen duguna hau da: ostiraletik aurrera, hiru enkargatuak ez beste denak ez dira lanera joaten, eta hauk joan arren ez dute lanik egiten.

Bestetik, eskirrol guztiak, bat ez besteak enpleguak dira; teknikoak edo administratibak, beste enplegu batzu greban egon arren.

Hilaren 16an, soldata eta enplegu suspentsioaren beste karta bat ematen digute; hau hilaren 22 arte beraz oraindik 69 langile kalean aurreratu dira. Egun honetan egiten dugu Batzarre bat (ia egunero egiten dugu batzarreta) eta haxe erabaki: lantokian ez dadila ezer sar eta ez dezatela ezer atera. Horretarako txandak eratzea erabakitzen dugu. Tornuren bat bukatua egon behar du eta behar bada saldua. Beraz, almazena ere kontrolatzea erabakitzen dugu, bertan aurkitzen baitira makina guztiak —45 bat—. Almazena, lantokitik 5 bat kilometrotara aurkitzen da. Kasualitatez, hilaren 18an, almazena zaintzen zegoen berebilekoek Sevillarako makina bat kargatzen ari zirela ikusi zuten. Berehala, 15 bat berebil inguratu ziren. Hau ikustearrekin bakarrik, makina berelekuan utzi zuten.

Hilaren 22an entrepresan sartu eta geuk hartzen dugu. Gauzez eta egunez bertatik irten gabe egon gara. Berehala, entpresak gure abokatuari deitu eta kaleratuak gaudela esaten dio. Abokatuak negoziatzeko eskatzen dio, baina gurea kantzer bat dela eta erazi gabe zer eginik ez dagoela esanez moztzen dio. Larunbatean likidazioa eman nahi digute eta berarekin eskakizun orri bat; honen bitartez batzuk hartuko zituzten eta beste batzuk ez; produkzioak eskatzen duen arabera, noski. Langileen batzarreak hau ez du onhartzen eta dirua eta laguntza morala lortzeko lanean jarri gara.

Hilaren 23an, entpresak berriro gure abokatuari deitzen dio. Komisioa negoziatzailearekin hitz egiteko izango zela pentsatu genuen baina 69-ak despedituak gaudela adierazteko izan zen. Egun berean alderdi politiko eta zentral sindikal guztiari deitzen diegu; komisiorekin zuzendaritzak negoziatzea lortzeko, deitu zitzaion. Gaur arte hau ez da lortu eta 69 langile kalean jarraitzen gara.

Azkenik, batzarre esperientzia oso aberatsa bizitzen ari garela esan nahi dugu; inoiz ez bezalako batasunaz. 1977an, 17 eguneko greba egin genuen eta oraingo baldintza berdinetan bukatu genuen. Oraingoraino, postura orokorra, negoziatzea da, baina inoiz ez errendatzea.

LANGILE BATEK

9ZPIJOKUA 9 NAGUSI

Estatuko entrepresa gehienetan, hauteskundeak ospatu dira eta zenbait zerrenda aztertu ondoren, buruan, UGT dihoala dirudi. Dirudi esaten dut, zeren zihurtasuna ezin baitugu eduki; datoak manipulatua izan direlako izugarritzko nahastea dago.

2 zentral "maioritario" estatutak garbiki bereiztu dira CSUT eta SUTik; hau garbi ikus daiteke.

CC.OO.ek izugarritzko harrera agertu digu, Estatuko zenbait zona eta sektoretan. Hau ez zen aurrez ikusten. Bestetik, SU ere bereiztu da CSUTengandik. Hau da, estatuko mugak dituztenen artetik zentralik ahulena.

Euskadin ELAren ezartzeak bi gauza adierazten digu: zalantzagabe Euskadiko buruan joatea eta Estatu mailan, hirugarren. UCDren "Sindikatu hori" baten faltaz, UGT, zentralestimatuena izatea iritxi da. Hau esateko datu batetan oinarritzen gara: Gobernuak alderdiak eman dion laguntzan, berak kontrolatzen dituen komunikabideen bitartez. Bestela, zergatik kanpaina elektoralaren erdian, Cambio 16 eta beste zenbait aldiak beren azaletan Nicolas Redondoren argazkia eta UGTren siglak handiak jarri dituzte? Honek debaldezko propaganda eman die eta gainera oso baliotsua.

Dena dela, hauteskundeak bi tarteko izan dira; zeren gainera zetozen komenioak negoziatzeko, mintzaide batzu behar zituzten. Hiru hi-

labete barru, oligarkia boterean jarraitzen delarik eta "sindikatu hori" indartsu batzu antolatzen dituztenean, beste hauteskunde batzu eratu dituztela somatzen dugu, oraingo hauetan ez baitute inongo indarririk agertu.

Egoera honen aurrean, entresetako langile komiteak indartu beharra dago, kapitalismoaren zerbitzariak ez daitezen gora igo.

Euskadin lehenago esan dugun bezala Eibarko ELA sorpresaz, beste sindikatu guztien aurretik jarri da. Sorpresaz, zeren PSOEK Ekainaren 15eko hauteskunde legislatiboetan lortu zuen garaipena ikusirik, inork ez baitzuen espero diferentzia hau.

PNVk, bentajaz jokatu nahirik, laprastada bat jo du eta honek, zentral irabazlearen liderretatik urrun dezake. Ondorioak oraindik ikusten ez zirela, alderdi honek DEIAREN bidez eta inongo berezitasunik egin gabe, 2 ELARI botatzea eskatu zuen. Sindikal kanpoan hau Lejoakoei laguntzea bezala ikusi da zeren denak dakiten bezala bien inplantazioak eta organizazioak ez baitaude kolorerik ere; badaezpada ere, PNVk Eibarkoen baza ez zuen galdu

nahi izan.

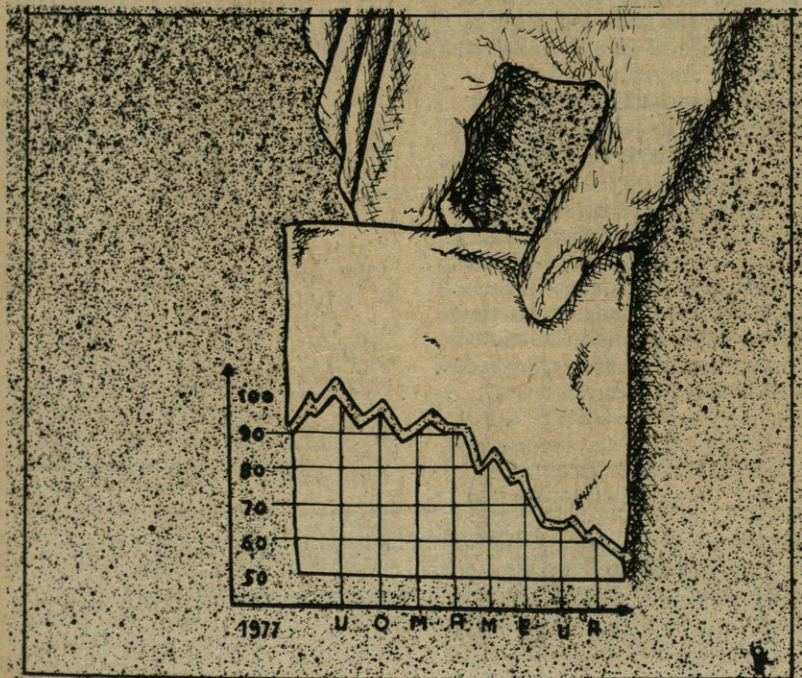
ELA bien posturak adiskidezi-nezkoak dira, gutxienez zuzendari mailan.

Benetan, sorpresa izan da LABek Patricio Echeberrian lortu dituen botuak, lehenago ELAren feudoa zela gogoan izan behar baitugu. Bainan Orbegozon (Salvatierran) ELAk agertu du indarririk gehiena, ez horrela Arayan, LAB izan baita garaile. Datu hauk garrantzitsuak kontsideratzen ditugu, zeren entrepresa hauk Gasteizko soka industrialetik kanpo aurkitzen baitira. Honek aurrera begira baikor izatea behartzen gaitu, zentral abertzaleek indar handia lor baitdezakete orain arte zona desnazionalizatuak izan baitira.

Zenbaki hau kaleratzerako, Euskadiko entrepresa garrantzitsu eta burrukalarienetako batetan, hauteskundeak ospatuak izango dira: Nervioneko ezkerlaldeko General Eléctrica Española. Espero ditugun erresultatuak, "sindikalismo garbia" edo burokratiko bultzatzen dituzten zentralentzat, benetako proba izango da. Entrepresa hau izango da behar bada, euskal langile mugimenduen barneko kontraesan guztiak gorputza hartu duten lekua. General Eléctricak, benetan errepresentatiboa den entresakoko komitea dauka. Duela gutxi, asanbladak bere indar guztia eman zion, bainan aukera hau UGT eta ELAk inpugnatu egin dute; CC.OO. ekin ez da berdin gertatu, entrepresa honetan tendentzi baterakoia baita nagusi. Egoera honek, tentsio handia sortu du langileen artean eta kasu askotan mehatxuetaraino iritsi dira. Gauza hauen denen ginetik, hauteskundeak ospatuko dira, bainan hiru zerrendakin bakarrik: ELA, UGT eta baterakoiak. Azkeneko honek entresakoko komitearen laguntza du eta LAB, CC.OO., USO eta independenteeek osatzen dute. Kandidatura honen proportziozko irabazte bat espero dugu.

CC.OO.en barneko diferentziak, gero eta gehiago nabaritzen doaz. Hauk, apoiatzen duten alderdi politiko desberdinen politikan datzate: Moncloako Tratoa eta delegatuen papera komenioen negoziaketan dira punturik eztabaidatuak. Neurri honetan sindikatoaren kontsignak jarraitu ez dituzten lantoki asko dira edo beste kandidatura batzuri beren botoa eman dienak.

Benetan, negoziaketaren gaia zentral askorentzat, erabakigarria izango da. Hemen ikusiko da langileak sindikatu hauetan jarraituko diren zentralen diziplina onbatzen duten ala ez.

AMNISTIA OROKORRA ETA ORAIN. Lehen ere hainbat aldiz deihadarkatu genuen kontsigna hau. Lehenago, preso politikoaren alde mobilizatu zen herria, hauen egoera oso larria baitzen. Neurri honetan eta gaur ere preso politikoak baditugu bainan, sozialen egoera ezin gogorragoa bihurtu da. Azken egun hauetan eta Estatuko hainbat espetxetan, gogor altxatu dira; haien eskakizuna—indultoa—, ez da oraindik Herriaren eskakizun bihurtu eta are gutxiago Madrilgo zuzendarien eskakizun. Madril, Malaga, Oviedo eta denetan gogorrena Zaragozako motina izan da.

Jose Luis Martin Martin, 19 urte, eta Francisco Javier Vaquero Torres 21 urte. Bi preso hauk, zelda baten barruan aurkitzen zirela, ikazturik hil ziren. Urtarrilaren 30ean Zaragozako espetxean. Orain arteko zain mozteak gogor eta dardaratsu iruditzen azken gertakizun honek zerbait gehiagotarako balio izango ahal du. Herriak beste buruhauste asko du gaur bainan, gizarte zapaltzaile honen fruitu diren gizon-emakume hauen bizia zalantzan jarri da. Eta hauen burruka indartsua bada, herriaren laguntza gabe, fruitu asko eman gabe geldituko denaren beldurra nabari da. Beraz, "COPEL, ELKARTASUNA", "COPEL, AMNISTIA", etab. inoiz baino gogorrago entzun arazi behar ditugu Euskal Herri eta Estatuko kale eta herri guztietan.

MUSIKA...Donapaleuko "Syndicat d'Initiatives" delakoak lehen aldikotz euskal konposizioen txapelketa edo norgehiagoketa bat muntatu zuen.

Gutti dela jujek hautatu dute "finale"-erat joanen den zerrenda.

Teknikaren aldetik oztopo batzu aurkitu dituzte eta ez dute zerrenda hau lehenago argitara ahal izan. Hartakotz azken saria 1978ko udaberrian (primaderan) emanen dute.

Juete artean: Belo Portu, Riezu aita, Narbaitz apezka, Lahetjuzian, Legarraide, de Rocca Seria, ziren. Berrogeitazortzi konposizioen teknika ona zela adierazi dute. Hemen dakargu azken sarirako hautatuak izan diren aireak:

- Zortziko airetan: "Aintza Jinkoari"; "Amatxo"; "Bihotzez"; "Gasteiz"; "Maitasuna eta Maxonea".
- Fandangoan: "Azkartasuna", "Donapaleu", "Oian Aundi", "Onati", "Pinopetik eta Zaldiaran".
- Karrikatzaleen airetan: "Alkartasuna", "Donosti zarra", "Idui", "Pasacaline", "Viba soinuatzaleak", "Zumabide".

Hemezortzi konposizio hauk musikarari bati emanak izan dira, sariaren egunean orkestra batek jo dituzan.

Sariak: Urrezko sandala bat fandango airearendako, urrezko txistu, karrikatzaleen airearendako, eta haritz hosto bat (urrezkoa ere) zortziko airearendako.

Egileak koonposizioen tituluak irakurtzean, badakite azken saria irabazi ahalko dutela, jujek, alta, ez dute egileen izenik ezagutzen.

Azken egunaren finalaren eguna geroago komunikatua izanen da, eta azken egunean baizik ezagutu ko ditugu norgehiagoketa bat gure artean egoitea!

IBERDUERO KANPORA. Hau eta "Zentral Nuklearrik Ez", "David, Herria zurekin", etab. oraindik Euskal Herriko kaletan entzuten dira. Azken hilabete honetan inoiz baino indar handiagorekin. Manifestaldiak, koktelak, Iberdueroren bulegoen txikitzeak, ekintza hauen bidez herriak, garbi eakutsi du zentral nuklearrik ez duela nahi. Hori izan zen David Alvarezek ere erakutsi ziguna.

Bainan Iberduerok era eta mota guztietako argumentuak atera ditu zentralaren beharra justifikatzeko bainan, hau, inolaz ere ezin da justifikatu.

Bestetik, eta Euskal Herrian gauza hauk denak gertatzen diren bitartean satelite ruso baten lehertzea dela eta, berak zeramatzan radiaktibitatearen arriskueta hitzegiten jarraitzen dira. Diotenez oso gutxi zeukan bainan, dena dela, nahiko arriskutsutzaz jo dute. Hau satelite txiki batek, beraz neurri berean Lemonizen egin nahi duten—bukatzen ari diren— zentralarekin zer gertatuko ote litzateke? Denok dakigu, herri osoak daki eta horregatik gogor altxatu da. "ez, ez, ez, zentral nuklearrik ez", orain eta beti esango dugu. Hau zioten Urtarrilaren 29an Plentzin manifestatu ziren 3.000 lagunek; hau zioten Portugalete, Donostia, Azpeitia, etab. Iberdueron bulegoak txikitu edo txikitzen ahalagindu direnek. Beraz badakite herriak zer eskatzen duen.

ZERUKO ARGIA BERANDU. Aurreko astean eta oraingoan Z. ARGIA berandu iritsiko zitzaizuen bai harpidei eta baita erosleei ere. Atzerapen hau inprentaz aldatu dugulako izan da, eta oraindik martxa berrira egokitu ez garelako, baina espero dugu laster gaindituko dugula hau eta aldizkaria behar duen garaian iritsiko zaizuela. Bitartean, barka iezaguzue.

karlisten autogestioa

Gaur, eta gizarte industriatsuetan batipat, modan jartzen ari den korronte bat dugu autogestioarena. Beharbada Estatu guztien gero eta erdirakoikeria edo burokratismo handiagoak beste bide batzu bilarazi dizkio gizarte osoari. Hauetariko bat dudarik gabe, autogestioarena dugu. Hain zuzen, Euskal Herrian, badaude aterabide gisa defendatzen dutenak. Adibidez, EKA-ren proiektua horretan datza. Bere leader, Karlos Hugok urtarileko 23an autogestioari buruzko hitzaldi bat eman zuen Sarrikoko Fakultatean, entzulego gazte batez betetako Areto Nagusian.

Karlos Hugo, autogestioaren argitzen eta zehazten hasi zitzaigun, ondoko hiru puntuak definituz.

Lehenik, alderdi politikoei buruz aritu zen, elektoralkeria gogorki kritikatu eta alderdi batzuren kanpoko laguntza ekonomikoa salatuz (UCD, AP).

Bere ustez alderdia herri oinharri ideia eta independentzian funtsatu behar da, autogestio lanabes bat izanik. Herriari alternatibak eman behar dizkio, herriaren onuran boterea lortzeko tresna bat delarik.

Bigarrenik, herri eta nazio autogestioaz mintzo zitzaigun, federalismoaren aukerabidea defendatuz. Carlos Hugoren eritziz Estatu-Nazioa hautsi behar da soberanien eta gestioen banaketa errazional baten bidez. Hala-

ber, erdirakoikeriaren bortxa arbuiaitu zuen.

Hirugarrenez, produkzio autogestioaren arazoa ukitu zuen. Arlo honetan, sindikatoek benetako langile boterea planteiatu beharko lukete. Baita ere Sindikatoak produkzioaren gestore eta planifikatzaileak izango lirakeke.

Merkatu ekonomia gaitzetsi zuen. Segidan, enpresan hirur gestio mota azaldu zitzaigun. Alde batetik, kogestioa, berau kapital eta lanaren arteko ezkontzatat defini zuen. Produkzio egiturak ez dituela aldatzen gaineratu zuen.

Azkenik bere alternatiba agertu zuen. Karlos Hugoren aburuz, jabego eta boterearen arteko harremanak apurtu behar dira, eta bere ordez lana eta boterearen artekoak ezarri.

Proiektu honetan jabegoa, soziala litzateke eta edozein pertsonak alkitatuta izan liteke. Onurekin langileak beraik geldituko lirakeela esan zuen.

Azkenean enpresetako autogestioa eratzeke ezinbestekoa zela autogestio orokorra esaten burutu zuen hitzaldia.

Ene uste apalez, puntu batzu argitu beharko dira. Adibidez, aztertu gabe utzi zuen Estatuaren papera sozialismorako transizio epean. Gainera, burgesiarenganako jarrerarik ez zuen azaldu. Are gehiago, bere alternatiba agertzean, aurreko enpresariei edo eta inizatiba pribatuari "rol" garrantzitsua eman zion.

Gainera gaurko gizartearen markoaz aritzean, klase diferenteen papearak ez zituen izendatu ere. Eta hortxe planteiatzen dut zer klase interesei erantzuten dien autogestioak; zeren badirudi teoriaren oinharria ez dela klase ikuspegia izan, baizik humanismoa, sozialista utopikoaren teoria, zeini prozesu iraultzailearen ikuspegi orokor bat faltatzen baitzaio. Agian gizon guztien "anaitasunean" sinesten dute, edo eta gizartea magia zoriontsuen erresuma bihurtuko dela uste ote?

Nik ez diot interesantea ez denik eta puntu batzutan arrazoina ez zaionik faltatzen, baina debatea hor dago.

JOSU MUGURUZA

bizia autoaren truke

Zail da eskuratzen zatia,
zail da isiltzen gosea...
Zail dutenei kentzea, gehienetan...
Eta piztiak beti dauka bala bat prest
bere herri ehiztaria ehizteko...

(x. lete)

Langilegoa errepresioa sufritzen jarraitzen da. Oraingo honetan Bilbon jaso dute beste biktima bat. Urtarrilaren 23an, Goardia Zibilek automobil lapurtu batetan zihoazen hiru mutil tirokatu zituzten.

Ondorioz, bat hilda eta beste biak zaurituta gertatu ziren, hauetako bat grabe egonik.

Hildako mutila, Efren Torres Abrisketa, 18 urteko langilea genuen, Errekaldeberri hauzategiko bizilaguna bera.

Eraso honek berriro erakusten digu sasiemokrazia honen benetako oinharria, BORTXA, burgesiak, langilegoarengan ezarritako bortxakeria.

Espero zen herriaren erantzuna laster eta garbi ageri zen. Hileta ospatu ondoren, manifestapen bat eratu zen, dominatzaileek deitutako "kinkiek" eta hauzategiko jende pilo batek osatuta. Tentsio handi batetan, oso kontsigna gogorak aldarrikatu ziren: adibidez, "Martin Villa c...", "volarás con goma dos", "vosotros fascistas sois los delincuentes" eta holako batzu.

Baita ere, Famili Elkarrekin, komunikatu bat argitaratu zuen, bortxakeria gogorki salatuz eta gertatuaren inbestigazioa eskatuz, zeren ez baitzegoen oso argi Goardia Zibilek komunikatua.

Egite hau ez dugu bakarturik aztertu behar, baizik Iruñea, Lemoniz eta Errenteriko gertaerekin loturik. UCDei diktaduraren denbora gogorre-

nak gogorarazten dizkigu. Kapitalistek, nahiz faxismoan, nahiz demokrazian, era askotako biolentzia erabiltzea beharrezkoa dute, boterean finkatzeko.

Garbi dakusagu delinkuentzia arazo garrantzitsua bihurtu zaiola euskal gizarteari. Baina jakin badakigu aterabidea gizarte kapitalista eta autoritarioaren deuseztatzean datzala (hemen nor ez da kontsideratzen marginatua, baztertua?)

Burgesek ez omen dute berdin ikusten.

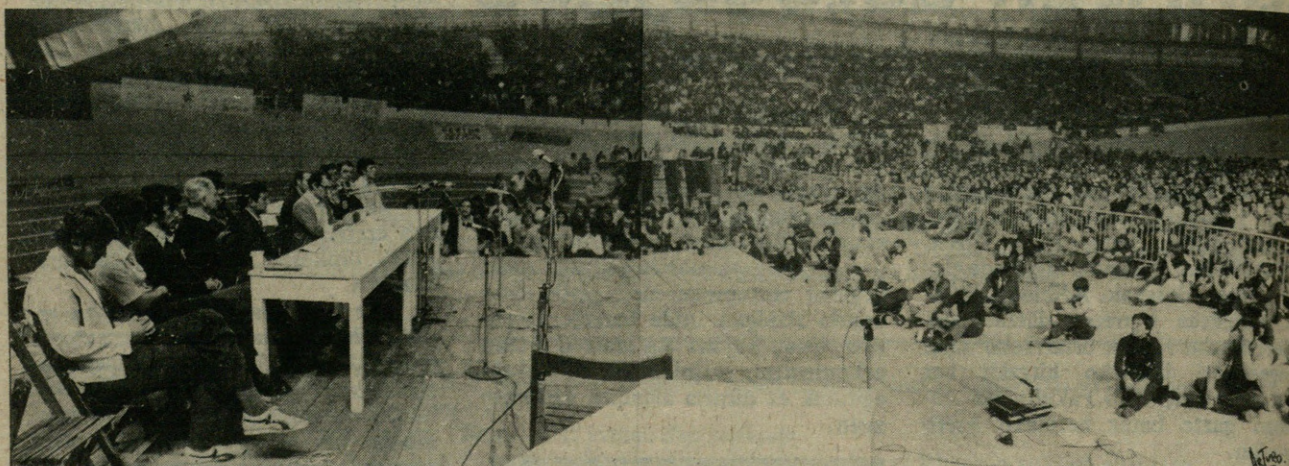
Noiz komentzituko dira tiroka, atxilotuz eta espetxeratuz ez doazela inora?

Noiz sartuko zaio buruan Martin txori Euskal Herriatik kanpora atera behar dituela indar errepresiboak?

Gainera, honelako gertaerek marginatuen artean kontzientzia harrarazten du, hauzategian ikusi dugun bezalaxe.

Jendearen ahoz aho dabilen esaldia, hauxe da: "automobil batek ez du bizi bat balio"

JOSU MUGURUZA

EGUN JOANEN ITZALA

Egia zor zitzaion herriari. Eta ez gezurraren errentak. Orain omen dator egia garaia, Apala ("Apala ez da kinki, Apala gudari da") Pertur-en erailea omen, eta jende asko besterik gabe sinesteko prest Juezak edo Bergaretxetarek ondo gordeta omen dituzten frogak oso inportanteak izango dira, guk jakinda-koak ez baitira galantak, egia esan. Jende asko sinesteko prest, eta hain zuzen Apala heroe bihurtuko zuten borrokak eta masa-mugimenduak bultzatu, berotu, pertimititu behintzat egin zituztenenetakoa. Ordurako izango zituzten susmoak, noski, baina isildu egin behar. Izan ere kalea barrikadaz josi eta bere bizitza arriskuan jarri zuten haiek, herriak, herri tontoak, ezer konprenitzen ez duenak, hobe justoen paladin, herri zapalduaren bozemaileek, saloietan komentatzen zuten susmoa ez jakitea.

Orain zen mementoa. Uliako Mari-txuren tarotak, tenporak, El Aren legalizazioa ere gomentatu digute hor barrena, hala nahiko zuten.

—Ez, Perturrek izeba iluminatu zuelako, "no haceis nada? ¿No vais a decir nada?" esan omen zion.

—Ez, orain prueba izugarri dau delako izango da. Juezarigaldetu behar,

edo El Pais-ekoei, hilabete aurretik enteratzen baitira etxean gertatutakoaz. Nolanahi ere eman dituzten frogekin oso posibilitate gutxi daudela inbestigazioa pausoa aurrera eramateko diote teknikoek, ez omen dira erabatekoak. Orduan zertarako pausoa eman. Inork kenduko ez digun dezepzio bat gehiago alferrikakoa agian dezepzioz dezepzio daramagun bidean.

Baina Pertur nork hil zuen ez da gure ardurarik nagusia. Herriak eskubidea du egia osoa jakiteko, eta egia oso horretan, hari okultoak, gure supergizon intelektualen arrazoiak arazoa orain harrotzeko, aliantza ez aliantza, botorik ez botoa bai, azken planteamendu taktikoen estrategeen arrazoiak. Batzuek hil eta besteek gorputza trafikatu. Atzean, herria.

Herria noizbat enteratuko da, eta diotena egia baldin bada alferrik asko hil zen Zabala Hondarrabian Perturren askatasuna eskatuz. Ordurako ba ote zekien inork zerbait. Bitartean, polizia arbitro. Nazional askatasunerako erakunde batek etxe barruko gauzak konpontzeko polizia dei egitea, ez dakigu ba oso serioa ote den. Hantxe zuten Apala ere, eta herriari hotsegin behar arazoa

konpontzeko. Orduan ez ahal zen nahiko polizia. Sukalde guztietan egiten diren galderak, inork erantzuten ez dituenak, eta prentsak formulatu ere egin ez dituenak.

Orain bai baitugu geure prentsa, baina horiek ere nahiago gauzak erdizka, Cifrako teletipo itzuliak, autopsia ondorengo argazkiak, irakurlego koszienteak dituen kezkei planteamendu eta lantze honratu bat eskaintzea baino. Hori zaila baita, eta zikingarria ere, bai. Zalantza dagoen hobe "objektiboki" aritzea, "profesional" huts hutsean, kalean, herri mailan egiten diren galderei erantzun gabe, El Pais-ek bezperan esandakoa plantatu, komunikatuak kopiatu eta punto. Prentsa horretarako baldin badago, mesede urria herriari.

Egia etorriko da, etorri behar badu. Baina curiosidade historiko bat izango da, garaiz kanpokoa, rodurako euskaldunak ikasiko baitu mitinetako egia prensakoa bezala, zirkustantziala dela, ondo neurtu, txukundu eta apaindutako egia eta Pertur edonork hil zezakeela.

KOLDO IZAGIRRE
RAMON SAIZARBITORIA

Orain dela urte t érdi Pertur desagertu zen. Argitasun bat eskaini nahirik gure irakurlegoari, alde batera eta bestera jo genuen. Orduan ikuitutako pertsona berberengana itzuli gara orain. Aldizkari honetan bertan, beste agiri, manifestapen, hitzaldi, kartel, e.a. etan bezalaxe gauza bat garbi azaldu baitzen hain korapilotsua zirudien arazo honetan: eskubitarrrak izan zirela. Herria, kontzientzia aurrez aurre erabiliz, beldurra ahal zuen urrutiraino bidaliz, kalera irten zen Perturren askatasuna esijituz. Zauriak, kolpeak, atxilotzeak gertatu ziren. Eta heriotza ere. Jesus Mari Zabalak "Laminaciones de Lesaca"ko langileak bere bizia eman zuen helburu horren alde.

Geroztik gauza asko gertatu da. Eta beti Herriak erantzun ohi izan du. Baita Apalaren aldeko manifestapenetan ere, indar guztiaz, bere gainean botatzen dioten bortxakeria guztiaren aurka.

Badirudi orain egun joanen itzala iritsi zaigula. Hotzikaraz agurtu dugu. Eta, buruan ditugun kezkak argitu nahirik, iturrietara ituzltzea erabaki dugu. Familia, ETA (pm)ko orduko zuzendaritza, familien abokatuak...hauexek ziren gure iturriak. Abokatuengandik ezin ahal izan dugu ezer jakin.

ETA(m) ren adierazpenak jakiten saiatu gara. Hauek prentsan argitaratu zuten agirira itzuli gaituzte.

FAMILIA

—Zergatik ez gaituzue gonbidatu?

—Anka sartze bat izan zen, baina egia esan momentu horretan ez genuen pentsatu ere egin gonbidatu behar zintuztegunik. Barka ezincko "lap-sus" bat izan zen.

—Dirudienez, eta bai ETak eta bai zuek aipaturiko eskutitzen bidez onhartu duzuenez, orain dela sei hilabete dato hauk denak zuen eskutan zeuden. Zergatik itxoin duzue orain arte haik argitaratzeko?

—Bai, datu horik gure eskutan zeuden, baina nik korroboratu —edo baieztatu— egin behar nituen elkarriketa batzuren bidez. Ordurarte elkarriketa horik izateko posibilitate horik guttiagotu egin ziren, gertatu ziren gauzengatik eta bizi izan genuen egoeragatik. Inbestigazioan bazegoen zenbait ari lotu ezinezkoak momentu horretan. Eta herri eritzien aurrean azaldu baino lehen honelako gauza bat, beharrezkoa da faktore guztiak, ondo neurtzea, batzuekin eta besteekin mintzatu, pentsatu...

—Orain salatzeke dituzuen frogetaz oso seguru egon beharko zarete? Zenbaiterainokoak dira hauk.

—Nahiz eta genuen hipotesisa bakarrik zela eginkorra uste izan, momentu horretaraino genituenak baztertu, hauxe pentsatzera iritsi ginen: "Zer esango luke Eduardok gure eskutan ditugun gauza hauk denak isilduko bagenitu? Bidezkoa izango al litzateke haren aurrean eta berak, beste askok bezala, bizia eskaini dion herriaren aurrean?"

Baita ere, garbi azaldu dugu frogak ez dugula duda-moduko arrastoak bakarriketa inbestigazioa irizkitzea besterik ez dugula eskatzen.

—Bazirudien, lehen momentuan, eskubitarrrak izan zirela. Honela aitortu zenuten agiri eta manifestapen

guztietan. Nolz hasi zenuten, eta nola eramán duzue inbestigazioa?

—Pentsan atera genuen agiriko bigarren puntuak garbi adierazten du: "ETA(m)ak ahazten du bere zuzendariak izan zirela prezeski lehen aldiz —Eduardo desagertu eta handik denbora guttira— desagertze horren arduradun "Berezietako" batzu —orduan ETA(pm), gaur egun ETA (m)kin izan zitezkeenaren posibilitatea, azaldu zigutenak.

Mari Asun jarraitzen da: Desagertzearen lehen momentutik inbestigazioa ez nuen utzi, egoskorkeria handiz, nahi bada, Hilabetetan poliziak izan zirela hipotesisa erabili dugu. "Para-policial"ak, barruan zegoen infiltratu batekin bat eginik izan zirela pentsatzen genuen. Poliki poliki hipotesis hau utzi beharrean aurkitu ginen (poliziak "Pertur"i atera ziezakizkiekeen datuak ez ziren inondik agertzen, barruko balizko traidore horrek ez zuen berriro ekintzarik egin— harritzekoa, zeren beste kasuetan hau ez da gertatu—, ez du ere logikarik "La Consolation"eko zitaren ondoren beste bat jartzea...e.a.). Beste aldetik, garai hartan hasi ginen beste zenbait datu ezagutzen, eta hauek beste bide bat erakusten zuten.

—Sospetxa hauk orduko ETA (pm)ko zuzendaritzari ez ahal zizkizkieten esan? Eta nola erantzun zuten hauek?

—Bai, Galdetu beraiei.

—Amnistiaren Aldeko Batzordeak bere garaian egin zituzten mobilizapenetan zuek parte handia zenuen. Baita "velodromo"an "Pertur" en ohorez eginiko ospakizunean ere. Nola uler dezakegu, sospetxa horik zirela eta, herria bultzatzea mobilizatzeko?

—Alvaro: Orduan, nik, oraindik eskubitarrrak izan zirela pentsatzen nuen. Nere izebak, isiltasunean, hilabetetan, bakarrik, eramán zituen inbestigazioak.

M. Asun: Herriak "Pertur"en askatasuna eskatzeko mobilizapenak hasi zituenean nik ere eskubitarrrak izan zirela pentsatzen nuen, eta denetan izan nuen parte. Amnistiaren Aldeko Batzordeen ekintzetan parte hartzen nuen "Pertur"ekin izandako azken mintzaldia ez nuelako ahazten "Izeba, jarrai hortik, eta ahal duzun lana egin amnistiaren alde". Leial izan nintzaion esaldi horri, eta gainera herri guztiak bezala— amnistiaren beharra sentituz. Gero, ieritsi zen momentu bat (estrainatuak irten zirenean) eta dimititu egin nuen: prentsari eginiko deklarapen baten bidez "arrazoi pertsonalengatik" izan zela hau azaldu nuen. Dimisio hori "Pertur"en ohorezko ospakizuna egin baino 15 egun lehenago izan zen.

—Pentsatu al duzue honelako deklarapenek zer nolako ondorioak ekar ditzaketen?

—Bai. Aldez aurretik ikusi dugu. Baina baita ere orain dagoen nahasketa argi litekeela pentsaturik. Kontziente gara. Hala eta guztiz gauza hauk — nahiz eta mingarriak izan— jendeak jakin egin behar dituela pentsatzen dugu, eta gainera zerikusirik dutenek atera behar dituztela. Eskubia aprobetxa ez dadin modu bakarra gauza horik ez egitea da, eta egiten badira autokritikatzea. Hau da ondortu izateko modu bakarra.

ETA (PM) ren orduko zuzendaritza

—Orain dela urte t érdi gutxi gora behera zuengana etorri ginen. Orduan esaten zenutenez eskubitarrek bahitu zuten "Pertur". Zertan oinharritzen zineten hori esateko?

—Ni orduko zuzendaritzako partaide bat besterik ez naiz. Zuzendaritza desegin zen, eta bakoitzak bere aldetik jo du. Egundako zuzendaritzak ezin dezake erantzun orduko gauzari buruz ez bada, behintzat.

Hasieran eskubitarren bertsioa eman genuen logikoena bera zelako. Eskubitarrek izan zirela pentsatu zen, nahiz eta traidore baten posibilitasuna beti kontutan ukan. Traidore hori erakunde barrukoa izan zitekeen ala ez. "Pertur" ek lagun asko baitzuen kanpoan ere. Inbestigazioak erakunde barruan egin ziren, gure posibilitateak kontutan ukanik, ezin baikenuen eza-gun guztiengana iritsi. Hortaz gain, prentsak eginiko kanpaina guztia ere kontutan ukan genuen. Berazadiren kasuan "Pertur" agertu baitzuten a arduradun bezala. Gainera, "Triple A"k bere gain askotan hartu zuen.

—Badirudi, orduko ETA (pm)ko zuzendaritzakoa izanik, erakunde barruko martxa jakin behar zenutela. Nolabaiteko zentzurik ba al du familiak bota duen salakuntzak?

—"Pertur" desagertu eta handik denbora guttiara "Mili"etako batzu etorri ziren "Berezietako" batzu izan zirelakoan zeudela esanez. Momentu honetatik aurrera hildo horretatik joan ziren inbestigazioak. Egun, erakunde barruko eztabaidak ezaagutu dira. Batez ere Berazadiren kasutik aurrera. Prentsak "Pertur" arduradun bezala jartzen zuenean honek zerikusirik ez zuen kasu hartan. Geroztik, ilegalki—zuzendaritzari ez baitzioten ezer esan— bahiketa edo "arrestoa" egin zuten. Bai, nolabaiteko elementu batzu badaude (hitz mehatxuak eta bahiketaren historia) familiak esaten duenak zentzua baduela pentsarazteko. Barruko zatiketa oso handia zen, eta "Pertur" talde horietako baten buru zen. Zatiketa horrek historia bat du: Berazadi, Batzarre aurreko eztabaida "Pertur"en bahiketa...Familiaren uestez hau egiteko kapaz izan badira, beste egiteko ere kapaz badira...

—Zergatik ez zenuten orduan, edo sospetxak hasitakoan guttienez, hori azaldu?

—Frogarik ez zegoen. Oso seguru ez egonez salakuntza oso grabea zen azaltzeko. Horretarako benetako frogak izan behar genituen. Zatiketa haunditzetik aparte ETAre gain desprestigio handi bat bota zezakeen.

ETAren desprestigioa haunditu nahi zuen edonorek erabil zezakeen. Horregatik erakundeak ez du inoiz horrelakorik azaldu.

—Zer nolako inbestigazioak eraman dituzue gauzak argitzeko eta zer nolako ondoriotara iritsi zarete?

—Lehenik militantzia guztiko konprobaketa, norbaitek saldu zuela ideiak beharturik, edo nolabaiteko datu berriak eman ahal zatzaketen

jakiteko. Geroztik pista asko egon da, eta denen atzetik ibili gara, inongo ondoriorik atera gabe. Gorputza azaldu zela hemen edo han... Eskubitarrei seinalatzen zieten. Erabateko ondoriorik ez dago. Ez dakigu. Momentu batzutan kasua argituko zela pentsatu dugu, baina inongo ondoriorik ez dugu izan.

—Zer ondorioak ekar ditzake arazo honek?

—Argitzeko balio dezake, ala ez. Gertatu zena argitzeko balio badu positiboa izango da. Baina benetan gertatu zena jakiteko ez baldin badu balio, negatiboa izango da (herriaren oharkera horretara bultzatua izan baita). Familiak politiko intereseik ez du, personal motibapenak baizik. Guk, "mili"ak, edo EIAk... beren ondorio negatiboak ukan zitzaizketela pentsatzen genuen.

Pertsonalki esango dizut: Zenbat eta lehenago suposaketaren dinamika alde batetara utzi, hobeto. Modu guztietan ebitatu beharko dena, kasu honek Euskadin dagoen zatiketa haunditzeko zerbitzea, da.

ETA(m) ren agiriaren hildotik

M. Asun Bergaretxeren salakuntza kalumnia bat besterik ez da ETA (m) rentzat. frogarik gabeko susmoak besterik ez direlako. Erakunde honek zenbait datu ematen du salakuntza honen helburua politikoa dela adieraziz; Euskal Herrian ETArekiko mesfidantza ereitea, alegia. 2 errefugiatuek Pertur lagundu zutela baieztatzen du, eta hauk, beste ETA (pm)ren oinharritzko mili-

ante asko bezala, Perturren politiko linearekin bat ez zetozela; horietarik batek frantzes poliziaren aurrean deklaratu zuen (besteak bere legal egoeratik ezin zuten) eta hauek datu gabe, kasua itxi zuten.

Gero, ETA (pm)ko oinharritzko militanteek beren zuzendaritza bota zuten, Espainol gobernuarekin zituen negoziaketengatik eta hauteskundeetan parte hartzearen alde zeudelako, handik guttiara ETA(pm)rekin bat eginez. Testuinguru honetan, eta hauteskundeak baino lehen militar kanpaina hasteko prest zeudenean (ETA(pm)ko oinharritzko militanteak ia hasia zuten) M. Asun Bergaretxeren eskutitza hartu zuten. Bertan esaten zitzaion berplanteatzeko bere militar ekintza ala bestela Perturren bahiketaren datuak azalduko zituela Berezietako batzu izan zirela adieraziz.

ETA(m)ren galderak hauexek dira: "Perturren izebak orain esan duenarensusmoa bazuen, bere gutunean adierazten duen bezala; eta berak nahi zuena justizia egitea bazen, zergatik ez zuen orduan deklarapen hori egin? Justizia ala politiko xantaia nahiago al zuen?"

ETA(m)rentzat ez dago zalan-tzarik, deklarapen hau euskal eskubitar sektore batzuren maniobra besterik ez dira. Sektore hauk Franco bizi zenean borroka harmatua defendatu dute, baina gaur aurkakoak dira, eta Perturren izebaren bitartez aritu dira —nahiz eta gu gelditzeko saiakerak porrot egin— orain hain zikina den politiko baliabidea erabili dute: deklarapen hauk, alegia".

P. IPARRAGIRRE

MIKEL, ANTXON, JOXAN, PELLO ETA SABINTXO

Z.A.—Bueno, eta foto arazoarekin nola geratzen gara.

—La letxe, ezetz, aurretik antifaza jarri edo atzetik aterata ere igual kalatzen gaituztela.

Z.A.—Eta kalatzen badute, zer.

—Ba kate perpetuo

—Ze arraiio, goazen argazki eta guzti ateratzera.

—Ya, gero rebozulionarioak eta anarkistak garella entzuteko

—Terroristas askerosos deituko digute.

—Burgesak deituko digute. Moral burgesa dugula esan digute behin baino gehiagotan.

Z.A.—Jendeak ez du sinistuko ikastola batetan represaliarik izango duzuela.

—Bai, hau eta beste esango dute, baina errealitatean bizi behar da.

—Zenbat denboran, egon behar dugu hizketan? Galdera asko ekarri duzue?

Z.A.—Ez, galderarik gabe. Hamar bat folio bete behar dugu.

—Zu txoratuta zaude!

Z.A.—Ez motel, orain arte esandakoarekin bakarrik folio bat badugu.

—Klaro, guk gauza pare bat esan zuek gero beste lau asmatu, eta Zeruko Argian ederki kobratu.

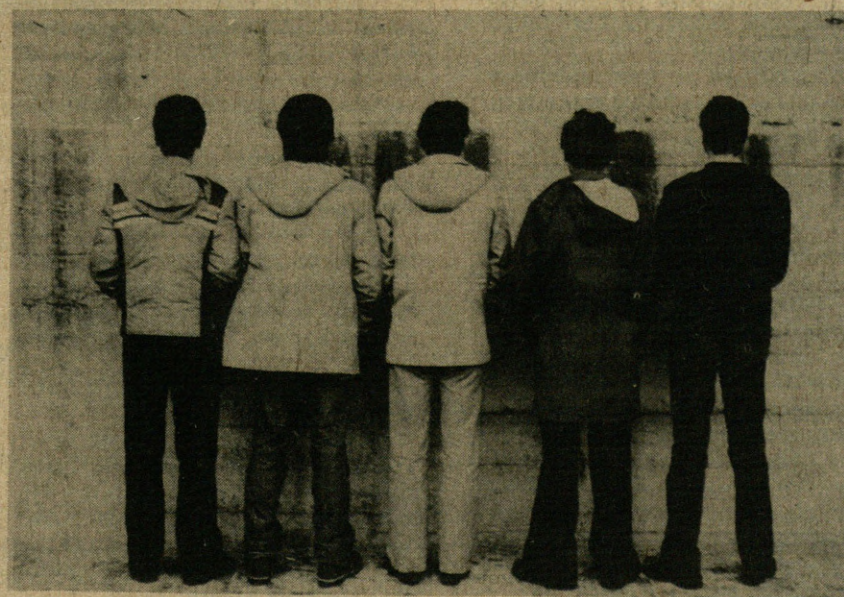
—Ah, eta titulua.

—Ez, l okerrera etxekoak dira, jode, etxekoak enteratzen badira ikastolaz eta hitzegin dugula...

—Nik etxean ez dut problemarik, bastante hitzegiten dut gurasoeekin gauza guztietaz, eta majoak dira. Ez zait axola.

—Nere etxean badakite nola nabilen.

—Bai, nerean ere bai, Gainera, zuek geratuko zinateke gaizki, zergatik esango dute, zer ari dira hoiek umeak zirikatzen eta beraiek

nahi dutena esan erazten, badute eda-dea txorakeriatan ez ibiltzeko ba.

—Baina txokerik handiena ikastolarentzat izango da, direktibarako.

Z.A.—Bale, esaiguzue nola funtzionatzen duen zuen ikastolak.

—Ikastolak nola funtzionatzen duen? Bueno, hiru Junta Escolar daude. Preeskolarra, gero Basikakoa, eta gero BUP.ekoa. Lehen bietan ez dira ikasleak sartzen, diskriminatuak daude. BUP.ekoan ikasleok sartzen gara, baina ere bai diskriminatuak gaude. Kurso bakoitzetik delegatu bat, totalen lau: COU.koa eta hiru BUP.ekoak.

Z.A.—Eta nola diskriminatuak?

—Eske minorian gaude. Lau direktibo, lau aita eta...

—Guraso!

—Lau aita eta...

Z.A.—Amak ez ahal dira joaten?

—Horixe, amak besterik ez dira joaten eta!

—Bueno, ba lau guraso eta lau iraksle. Total, maioria dute.

Z.A.—Baina irakasleak zuen alde egongo dira ez?

—Bueno bai, baina nola ezin duten direktiboen kontra jarri, ba ezin dute asko lagundu ezta, igual expul-satu egingo dituzte.

Z.A.—Ba ote?

—Bai, bai, batzuek ezin dute beren partiduko pegatinarik eraman.

Z.A.—Alianza Popularrekoak ahal dira ba?

—Bai, zera izango dira Alianza Popularrekoak. Ez, baina egia da.

—Aizu, grabatzen ari ahal zara?

Z.A. Bai, noski.

—Jode...Bueno, bueno, segi Antxon.

—Ba hori, Juntetan ez dugula ezer egiterik.

Z.A.— Zuetakoren bat izan ahal da inoiz delegatua?

—Bai, ni izan naiz.

Z.A.— Eta?

—Ba erreta bukatzen duzu. Aita batzuk, guraso batzuk gallitos perdidos jartzen dira. Erreta, erreta.

Z.A. Konta ezazue esperientzia konkretu bat.

—Experientzia bat? Ba erlijioarena. Guk asignatura hori optatiboa nahi genuen.

—Eske gu ez gara sinisdunak. Guri mezak eta ez digute ezer esaten.

Z.A. Etxean ba ahal dakite.

—Nerean bai.

—Eta nerean.

—Mi viejo ya lo sospecha, se lleva cada chasco...Eta ama marruez igual hasten da.

—Ba, nere aitak C.N.T.koa dela esaten du, eta ez zaio batere inporta.

—Bueno, ba inkesta bat egin genuen klasean, optatibo ala obligatorio nahi genuen jakiteko. Resultadoa, denak optatiboa. Bat bakarra atera zen obligatorioaren alde, ez dakigu nor den zergatik inkesta anonimoa zen, eta jartzen zuen gero bera berez optatiboaren alde zegoela, baina beldurra zuela zer esango zuten etxean optatibo ateratzen bazen.

—Guk hola planteatu genuen, eta azken hitza direktibak dauka. Junta-rena tapadera bat da, azken hitza direktibak du.

Z.A. —Direktiba nork izendatzen du.

—Ez, direktiba hor dago, inork ez.

—Bueno, ikastolan ere aborregamiento bat dago ez, eta ez dugu mobilizazio handirik egiten.

—Bakoitzak nahi duena egiten du.

—Asambleetan beti berdintsuak hitzegiten dugu.

—Atera baino lehen erakutsi eh?

Z.A. —Datorren asteen pasako dizuegu, eta denon artean orraztuko diagu.

—Eske igual beste zerbait okurritzen zaigu.

—Nik uste dut inportantea dela ere nola ikastolan bi grupo dauden ez, piska bat zu hasi zarena esaten.

—Bai, bueno, hola generalean esan leike, batzuk dira ba...

—Zera, erlijioa optatibo jarri behar baldin bada zergatik ez matematika ere esaten dutenak.

—Generalizatuz daude sinisdunak eta sinisgabeak. Eta sinisdunen artean ere gehienak ba optatibo nahi dute, baina badago grupo bat faxista moduan jarrita ez, asignatura hori hor dagoela jarria eta ezin dugula aldatu, hola, plan horretan jartzen dira.

—Inkestan, gehienek nahi zuten, ordu horretan, erlijioaren ordeiz ikasgarai izatea.

—Gu ez gara sinisdunak ez, eta orduan jakin nahi dugu ba, beste erlijioak eta nolakoak diren.

—Apaizak esaten du berak objektiboki jokatu duela, baina apunte batzuk ematen dizkigu, letzen dituzu eta bastante objektiboak dira ez, baina esplikatzen hasten denean ba bere, aldera jotzen du beti.

—Igual hasten da esaten Teilhard de Chardin eta guk hitz hoiek ez ditugu ulertzen.

—Hartzen du liburu bat, gustatzen baldin bazaio apuntetan jartzen du eta kito. Gero guk kontra egiten badiogu, ba esaten du berak ez duela halakorik esan, liburuaren autoreak baizik.

—Bere komentarioak oso subjektiboak dira.

—Nik uste dut apaiza ere optatibo izatearen alde dagoela ez, baina oportunistoz. "Nik ere nahiago dut optatibo izatea", eta bitartean kalentamiento de kasko.

—Neri aurtan ya ez zait inporta. nola alienatua nagoen...

Z.A. Lehengo urtean ez?

—Ez, horregatik bukatu nuen erreta.

Z.A.— Sinisdunen eta sinisgabeen arteko bereizketa hori nola planteatzen da beste arazo baten aurrean, adibidez greba egin behar denean? Egin al duzue behin ere grebarik?

—Bai, Itsasokoagatik greba egin genuen.

—Asanblada egin genuen, eta debate ireki baten ondoren botazioa egin zen eta ia ia unanimidad huelga egitea erabaki genuen.

—Nik uste, hori oso relatiboa da. zergatik nik bati gero, en la intimidad, galdetu nion zergatik botatu zuen huelga, eta esan zidan ba bai, arrazoiak konbentzitzen naute, bastante onak dira, baina nik nahi dut festa egin.

—Asanbladak katxondeo hutsa izaten dira, klase bat ematen du.

—Betikoek hitzegin behar beti.

—Jode, hau dena jartzen baduzue a ze jaleoa.

—Niri honegatik zerbait egiten badidate kristoa harmatzen dut.

—Gertatuko dena da bertakoak gurekin haserretzea ez.

Z.A.— Zergatik?

—Eske guretzat lizeora pasatzea kristoren txokea izan zen.

Z.A. Zer ba?

—Ba herrian, herriko ikastolan ez genuen hola erlijioa eta ematen ez, familia handi bat bezala ginen, libre.

—Kursoan behin inspektorea etortzen zen eta orduan zintzo, baina egun bat bakarrik.

—Herrian askoz ere hobeto.

Asanbladetan eta la boz kantante zeinek duten ere galdetu izan diote jendeari.

—Gu joan izan ez bagina, han aborregatuta segituko zuten, beren betiko martxan.

—Eske lizeoa instituzio bat da ez, jerarkia bat, askoz legalistagoak dira.

—Beti jotzen dute ofizialera.

—Herriko ikastolan familia bat ginen, orain hemen burukrazia handia dago.

—Baina gu ez gaude kanpoan ez, barruan gaude, eta ikastola burgesa baldin bada, ba ahaleginak egin behar ditugu aldatzeko.

—Erlijioa, programak, ardura-dunak...kristoren aparatoa.

Z.A. —Institutoan erlijioa kenduko balute, joango ahal zinateke hara?

—Ni bai.

—Jode, hori oso komodoa da, ego eta txarra denean alde egitea. Ikastola bat, ondo planifikatuz gero eta demokratikoa izanik, ba kojondoa izango litzateke eta.

—Ikusten duzu, ze jaleoak ditugun piska bat demokratizatu nahi izateagatik.

Z.A.— Zuen ustez institutoa ikastola baino lehenago demokrazituko ahal da ba.

—Noski baietz.

—Bai.

—Nik ez dut uste, institutoa demokratikoa bihurtzeko estadao txikitu behar duzu, estadaoren aparatoa desegin behar duzu, eta horretarako...

—Bai, hori bai.

—Jode, baina begira zer gertatzen den puenteekin eta. Juntan maioria puentearen alde, eta direktiboek, lau besterik ez direla, ezetz erabaki.

—Direktibak azken botoa du beti.

—Ikastola demokratizatatzeko nahikoa da direktiba desegitea, institutoa demokratizatatzeko reboluzioa egin be-

har duzu.

—Ahora con la autonomía.

—Aitak majoak dira ez, Juntako gurasoak, batez ere gazteak, demokratikoak.

—Guraso batzuek ez dute nahi ikastola akonfesionala izatea.

—Aparte, direktibak presioa egiten du gurasoen gainean optatibo asunto horretan.

—Pegatina batzuk atera behar genituzke, "Ikastoletan direktiba demokratikoak" eta firma Ikastolako Ikasle Iraultzaileak, la triple i.

—PNVtar zaharrak dira gehienak, ESBkoak ere badaude, majoagoak, baina gutxi dira, indarrak ez dute.

—Faxismo garaian egindako ikastola-estatuto berdinarekin segi nahi dute ez, ez zaie komeni aldatzea, ez dute progresio bat nahi.

—Puntuazio bat egiten diete gurasoei haurra ikastolan sartu nahi dutenean. Puntu bat, gurasoek euskaraz jakitea, beste puntu bat ikastolako sozioak izatea nahiz euskaraz ez jakin, eta beste puntu bat haurrak euskaraz jakitea. Ba ni horren kontra nago, guraso batzuek ez dakite euskaraz eta gainera ez dute euskaraz ikasteko asmorik ere.

—Gero gainera, herrikoak izan gara erdaraz hitzegiteko joera sartu dugunak lizeoan ez. Beti, beti. Gure aurretik doaztenak eta atzetik datoztenak ere berdin, hori esaten digute behintzat.

—Egia ahal da?

—Bai

—Bueno, gu iritsi baino lehen ere majo hitzegiten zuten erdaraz eh.

—Nere kasuan arrazoiak dute, baina bertakoen artean ere badaude...

—Zuen artean nola hitzegiten duzue?

—Erdaraz

—Erdaraz, baina beste problema bat da hori

—Hori gure errua da

—Bai, konbikzio ideologikorik ez zaigu falta, baina errezenera beti.

—Nola gu ere bai alienatuak gauden, aborregatu batzuk gara.

—Kontzientzia badugu, baina...

—Erdaraz hasten bagara, erdaraz segitzen dugu nahiz eta euskaraz jakin denek.

—Ni igual lagun batekin euskaraz ari naizela beste bat etortzen bada euskaraz ez dakiena, dena erdaraz.

—Eske erdarak indar handiagoa du. Baina gure errua da.

—No tiene gas este txiskero.

—Atzo bertan erregalatu zidaten eta, nola ez du izango

—Ederki ibilita gero erregalatu

igual

—Hau ez jarri eh? Honek ez du bali

—Nik uste dut erlijioaz gainera badaudela beste gauzak esateko, ez?

—Bai, beste asigaturetan nola zabiltzate, zerk tiratzen zaituzte gehienbat

—Denok letraz aldeko joera dugu, hori klaro dago.

—Ah bai? Koino!

—Koino se pone el otro

—Matematika, fisika eta horietan gabiltza beti ezinean.

—Bost minutu pasa, azterketarri orrian izena jarri eta adios.

—Ze liburu gustatu zaizue gehiena, hola, nobelaren bat edo, euskaraz

—Nik ez dut ezer irakurri

—Nik ere ez

—Ipurbeltz

—Nik behin irakurri nuen bat, baina ez naiz gogoratzen.

—Zuk lehen izkribatzen zenuen

—Bai, orain ere aritzen naiz, poemak egiten ditut

—Majoenak letrasekoak gara

—Neri iruditzen zait zientziak aldetik hartzen dutenak ez dutela ideologia konkretu bat, eta ez dakit... mentalitatea eta...

—Gu más burros

—Zuek ba ahal duzue ideologia konkreturik?

—Uf, ni aurten alienatua nago

—Ni lehenago politika konkretu batez nengoen konbentziturik, baina heranegun utzi dut roloa. Popatik har-

tzera bidali ditut. Sindikal mailan eta txorrada batzuk egin dituzte...

—Eske rolo bat da.

—Eta denek arrazoi dute, denek esaten dituzte oso hitz politak.

—Yo no me aclaro

—Nik idea piska bat badut.

—Organizatuta egon ahal zarete inoiz.

—Nik esan dizuet, heranegun arte.

A tomar por culo.

—Ni ez

—Ez, ni ere ez.

—Eta zergatik bidali dituzu piktara?

—Legalizazioarekin denak reformistak bihurtzen dira, ez dakit, igual ni ultraizquierdista bat naiz ez, baina legalizazioarekin ez da lehengo gauza, ahaztu egiten dute lehen esandakoa. Gainera jendea ateratzen ari da, a manporro.

—Ni lehen MCn egon nintzen, kriston reformistak. Ni igual oso taktikoa ez naiz, ez dakit.

—Es un rollo todo

—Un rollo malo

—Gainera denek ez dakite mas que hablar de política.

—Kriston roloak sartzen dizkizute eta ez zara akkuratzen, denek arrazoi dute.

—Baina praktikan beti ikusten da...

—Azkenean majoenak izango dira anarkistak

—Baina ez CNTkoak

—Jode CNTkoak!

—Organizatuta egon gabe ere, klandestinitatean ibili ahal zarete, zer-

bait egin ahal duzue?

—Nik ez.

—Nik ikurrina bat harri herrian.

—Eta manifestazioetan, inguruko guztietan. Besterik ez dugu egiten.

—Detenitu al zaituztete inoiz.

—Sekulan ez, porrazoak hartu bai.

—Hostiatu, behin baino gehiagotan.

—Ni sei hilabetetan edo hola ibili nintzen klandestinitatean, igande arratsaldetan bilerak eginez Donostian. Ni oso gazterik hasi nintzen politikan, hamairu urterekin.

—Eske zuk anaia zaharragoak dituzu, eta horrek beti...

—Klaro, etxean beste giro bat...

—Neri behin FRAPEkoak etorri zitzaizkidan. Hoiak asto batzuk dira. Astoak.

—Vota centro que andarás bien

—Zuek nori emango zenieketen botoa lehengo elezioetan.

—Botorik ez

—Eta hamasei urterekin botatu ahal izan bazenute?

—Eske orduan egoera aldaftu egin-go litzateke ez, posibilitate berriak izango genituen.

—Berrito ikastolara bueltatuz, guk behintzat irakaslea beti torturadore bezala hartu izan dugu. Baina beste garai batzuk ziren eta gainera ez ikastolan.

—Generalean ondo

—Orain eraketa batzuk egin dituzte, mendira joateak eta horrela, eta esaten dute irakasle eta ikasleen arteko harremanak aberasteko dela.

—Irakasleekin bastante ondo, txi-kiteoan eta ibiltzen gara

—Hori barra barra.

—Afariak ere izaten ditugu.

—Baina beti klaseari eta asigatureri buruzko txistekak egiten ibiltzen zaizkigu, eta orduan ba umeak bezala hartzen gaituzte, ez gara lagunak bezala ibiltzen.

—Ezin duzu lagun izan.

—Neri beti politikaz eta hitzegiten didate, baina aurren erreta nago.

—Irakasle bat beti ari zaigu esaten gaizki egiten dugula adarra jotzearekin.

—Nola adarra jo

—Ba klasean batzuk dira ba igual ETArrak ez, beste batzuk PNVtarrak, eta besteak HASIkoak, eta diktadoan "hasi" esaten baldin badu, ba "ha, ha ha" egiten dugu, deskojonatzen.

—Guk ere halako diskusio bat izan genuen irakasleekin, deskojonatzen omen ginela, o sea, que nos descojonábamos, PNVtarrekin eta hola, txistekak egiten.

—Bueno, ez dakigu PNVkoak diren, baina moderatu xamarak dira eta guk PNVtarrak bezala hartzen ditugu, igual ikusten diegu pegatina hori blokean, "Euzkadik bear zaitu" ez dakizu, ba hasten gara, "baina motel, ze ari haiz, baina ze ari haiz horrekin"... eta hola.

—Bai, nik batzuk ikusi izan ditut mitinetan errebitak saltzen, PNVrenak.

—Bai, nik lehengoan bat ikusi nuen, eta kortao geratu zen. Ni gainera "Mayoría de edad a los dieciséis años" pegatinarekin nihoan. Ni ere akononata geratu nintzen, baina hura gehiago. De hieo geratu zen.

—Txistekak egiten dizkiegu, baina jartzen hasi behar dugu hoién aurka argumentuekin.

—Ikastolan ez bagara hasten hoién aurka aurpegia ematen ba ez dakit nun egin behar dugun

—Bai, deskojono aldetik egiten dugu, baina arrazoia ematen hasi behar dugu, hola, mahai gainean.

—Gehienak gainera etxeko giroa-gatik dira PNVtarrak, aita PNVkoa delako, ba beraiek ere bai.

—Klasean, mutilekin baino neskekin askoz ere hobeto konpontzen gara.

—Ah bai? Nolaz ba.

—Eske mutilek etxeko beldurra dute

—Bai, zuek ligoia zaretala

—Ez ligoia ez, lo ke pasa es ke mutilak beti beren gauzeekin, goazen partido futbola jokatzerara...

—Ume batzuk ematen dute, beti futbolekin

—Beti futbolekin pentsatzen ari dira, akononantea hi.

—Eta zuek beti neskatan

—Ez, mentalitate gauza da

—Ez da ligatzeagatik, igual planteatzen duzu gauza bat eta neskekin askoz hobeto ulertzen zara mutilekin baino. "Jode, eta etxean zer pentsatuko dute", hola dabilta beti mutilak.

—Neskak, ez dakit, ingenuagoak dira, eta pentsatzen dutena esaten dute, igual txorradak esaten dituzte, baina partizipatu egiten dute.

—Ikastolatik aparte beraiekin ibiltzen ahal zarete?

—Bai, hola, kuadrilan, baina pare-jetan ez.

—Nik behin andregai bat izan nuen.

—Jo, nik neska bat ikusten dut, eta enamora al momento.

—Noiz atera behar duzue elkar hizketa?

—Ba ez dakigu, hilabete honen bukaeran edo hola.

—Amnistia escolar.

—Burgesak eta hori jarri behar duzue?

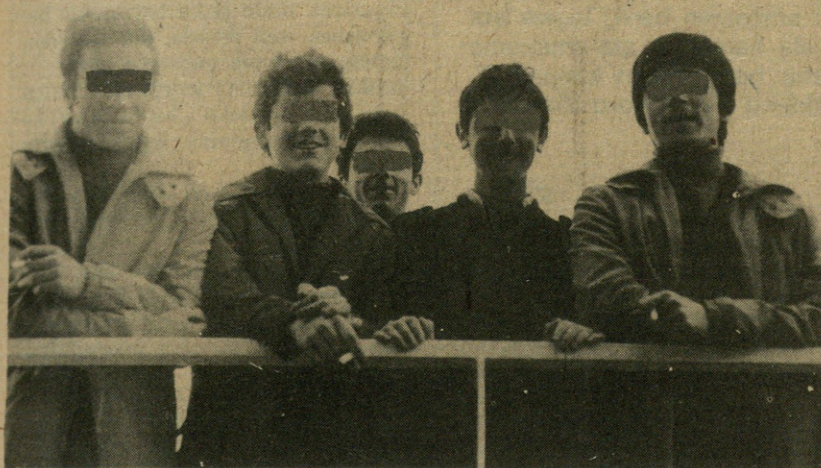
—Dena. Bueno, aurretik errepassatuko dugu, eta gogorregia iruditzen bazaizue aldatu edo kendu egingo dugu

—Ez, ez, nik uste dut gogorra izan behar duela, baina objetiboa.

—Lasai ikusi behar dugu gero

—Baina jarri ikastola batetakoak, ez esan nungoak garen eh.

—Eske ikastola gora eta behera

asko esaten dute, baina zu ikastolaren barnean zaude ez, eta ikastola bizi egiten duzu. Gero etortzen zaizu direktibo bat, astean bilera bat egiten duela-ko agintzera. Eta berak ez du ikastola bizitzen, baina guk bai. Gainera espresio askatasunik ez dute ematen.

—Yo la entrevista la voy a guardar.

—Igandeetan zer egiten duzue?

—Ba Donostiara joan dantzara edo merendatzera. Lote bat eman eta etxera. Curro Jimenez ikusi eta gero lotara.

—Neskekin ibiltzen zarete kuadril-an?

—Batzuetan bakarrik, zergatik ez zaizkie gure planak gustatzen.

—Mendira ere joaten gara

—Gogoratzen zarete, Urbiara joan ginenean? Neskak denda batetan lo, eta guk beste batetan.

—Total, hobe. Zure ondoan neska bat jartzen bazaizu lotarako, zer egingo duzu, ba resignatu eta buelta eman, beste aldera begira jarri.

—Kontuan izan behar duzue zer edukazioa eman diguten, seksu aldetik ni txorras.

—Behin filmina batzuk ekarri zizkiguten, deskojono bat, jende guztia katxondeatzen.

—Egun batetan nere anaia homosexualitateaz hasi zen etxean hizketan, y le metió una hostia mi padre que casi lo deja seco.

—Zure anaia insensato hutsa da.

—Ba neskekin ni letxes.

—Nik larrua jo ez beste guztia.

—Mal asunto ese.

—Jode, zu gertu ibili zara, gu ezer ez

—Bai, beti gosearekin geratzen naiz.

—Segun ze neskak ez, baina gehienak oso lotuta daude, halako ordurako beti etxean egon behar eta hola.

—Dantzan batzutan puritanak ere badira

—Biharko egunerako, zer plan dituzue?

—Ezkondu ez!

—Ez dakit, estudiatzen segitu

—Nik filosofia y letras egin behar dut, historia eta geografia ikasi nahi nuke.

—Zertan lagundu zaituzte ikastolak

—Euskara ez ahaztutzen

—Bai, euskara ez ahaztutzen. Eta lagun majoak egiten baita ere.

—Biharko egunean, ikastolara eramango ahal zenituzkete zeuen haurrak

—Bai, ikastolara.

—Baina aurretik ondo erakutsita eh goma dos manejatzen, badaezpada ere.

KOLDO IZAGIRRE
RAMON SAIZARBITORIA

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA
lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	40 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero nahi nukeela adierazi nahi dizuet orri honen bidez.

Izena.....
Deitura.....
Helbidea.....
Herria.....
Prob.....
Adina.....
Ogibidea.....
C/C. Nom:.....
Zenbakia.....

★ ★ ★

emazteak EZ dioenean

oinharrizko euzkara

"Kasu hau ez da bakarra, ez eskandalosoena ere. Kororekin hitzegiten genuelako jakin genuen haren arazoaren berri; legeak eta kriterio moralak diskriminatorioak zirela harentzat eta emakume guztiontzat planteatu genuen; horregatik hasi genuen kanpaina". Hau zioen Pasai Antxoko feminista taldeko batek Koro Iñarraren alde hasi duten kanpaina agertzerakoan.

"Hemeretzi urterekin ezkondu behar izan nuen, orain dela bost urte. Haurdun nengoen. Ia ia lehen momentutik hasi ziren iskanbilak senarra eta bion artean. Konfunditu egin nintzela berehala ohartu nintzen. Orain dela hiru urte apartatu nahiean hasi nintzen; baina hori ez egiteko, eragin ninduten".

Hemen hasten da historia. Horik aurrera egoera txartuz joaten da; honela beti bezala, azken muturre-raino iritsiz: haserreak, etxetik aldegiteak... Behin, senarrak jo egin zuen. Herrerako goardiazibilek denuntzia jartzera joan zen Koro medikuaren zertifikadu eta guzti eta ez zioten onhartu. Beste behin emazteak gizona jo zuen. Gizona denuntzia jartzera joan eta, hari onhartu egin zioten. Goardiazibilek emazteari ere deitu zioten aldi honetan. Sargentoa ordubetez aritu omen zen pakea egin nahiean, baina senarra bere posturan tinko jarraitu zen.

"Azkenaldian hiru aldiz hitzegi dut berarekin —dio Korok— eta ez du inolako konponbiderik nahi.

Azkenekoan haxe esan zidan: bera geldituko zela haurrarekin eta nik hilabetean behin edo ikusi ahal izango nuela; berak —senarrak— nahi bazuen noski. Pisoa ere berak hartuko zuela eta nik dirua pasa beharko nio-la. Nik, berriz haxe eskaintzen diot: ni haurrarekin geratzea; berak nahi duenean ikusi; aste bukaeratan berarekin eraman nahi badu eraman dezala urtean behin ere hilabete edo oporretarako eraman; pisua ere nik hartu, baina berak dirurik ez pasa behar izatea.

Baina hau ez du onhartzen".

Legez orain arte Korok "medidas provisionales" direlakoak lortu ditu.

Horretarako hilabete zain egon da. Hauek zera esan nahi dute: senarra etxetik irtetzera behartzen dutela. Neurri hauek behin betirako egitea eskatu da Hauzitegian. Senarrak bere aldetik haxe erantzun du: ez duela haurrik gabe geratu nahi; 3.000 pezeta emango dizkio-la emazteari baina pisotik bota dezatela eta juizioko gastuak ez ditu-

ela berak ordainduko. Horretarako, emazteak beste gizon batzurekin harremanak izan dituela, dio senarrak; batere probarik aurkeztu gabe noski. Emaztea juergatara joaten zela, e.a., esateko, haren lagun, familiar eta nagusiak lekuko agertu dira.

Kurian ere jarri dute demanda, baina senarrak ez du oraindik erantzunik eman.

"Kasu hau aztertzen hasi ginen eta bi bide zeudela ikusi genuen, —dio Pasaiako feminista taldeko batek—. Bata, beraien jokua jarraitzea, haien legeen arabera prestatu hauzia, lekuko faltsu eta guzti, senarra—beti beraien kriterioari jarraiki— gauza grabeagoetaz salatuz. Bigarren bidea berriz joku hori hautsi eta hauzi —txoke bat egin. Emakumearentzat diskriminatorioak diren lege eta kriterio moral horik salatu. Bigarren bide hau hartu du".

Honi jarraiki, bilera bat egin zuten feministek Pasai Antxon dauden alderdi, sindikato, gazte erakunde, elkarte etabarrekin. Ondorioz, Antxoko Hauzo elkarteak, ANV, ESB, CNT, COPELEN laguntzarako komitea, EIA, EKA, EMK, GAI, Amnistia-aren aldeko Gestora, KEXALDI kultur elkarteak, LAB, LKI, OIC, ORT, PASAI ANTZIO —Balonmano kluba— eta UJMek agiri bat izenpetu dute emakumearen kaltetan doan legeria eta kriterio moralak salatuz.

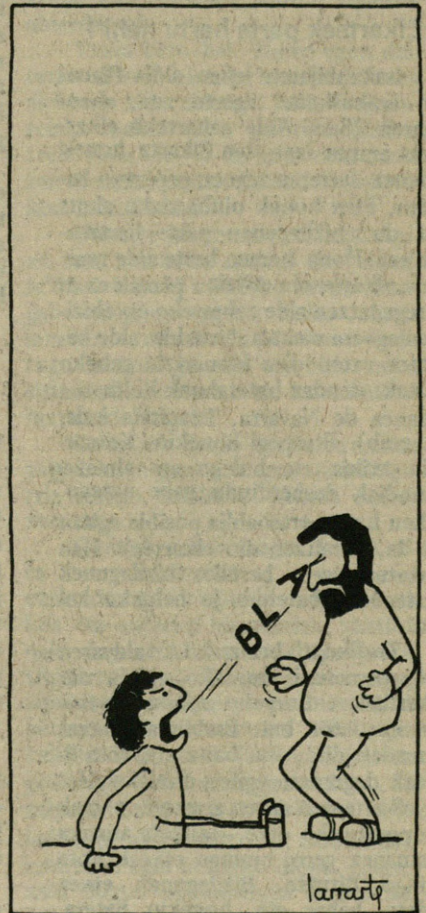
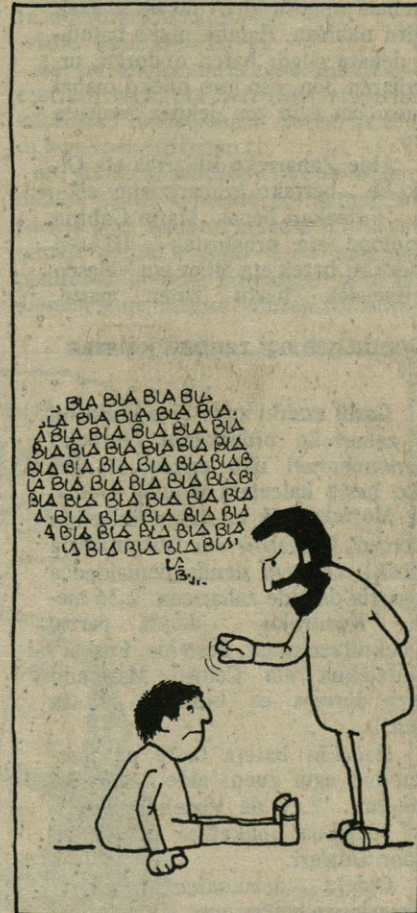
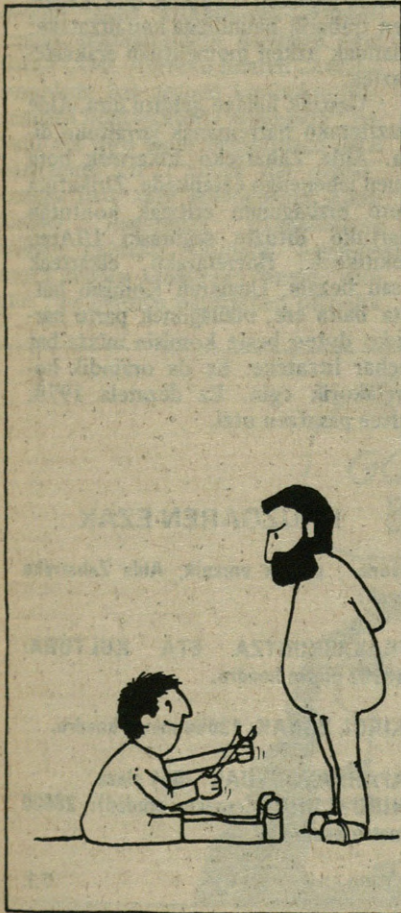
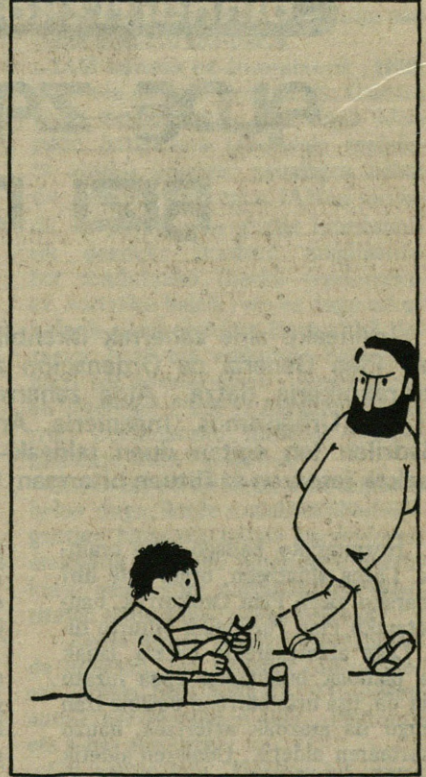
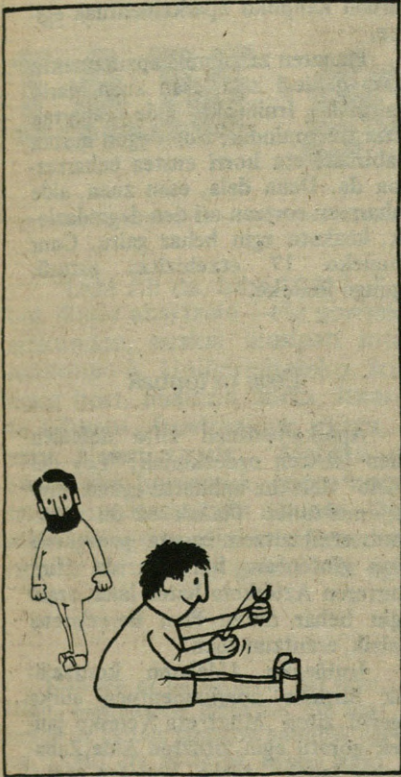
Agiri hau, kasua erabaki behar-ko duen juezari eman zitzaion iragan larunbatean, hilaren 28an. Horretarako ehun bat lagun bildu zen —gehien gehienak emakumeak, deia denentzat baldin bazen ere —Hauzitegiko ateetan. Osatu zen sei laguneko komixiotik bik hitzegi ahal izan zuten juezarekin. Honek beste gauza batzuren artean legeak ez direla emakumearen kalterako esan omen zien. Orain, bai Hauzitegiak eta baita Kuriak ere zer erantzun ematen duten ikusi behar.

Igandean, hilaren 22an Errenterian biolazioen aurka egin zen manifestazioa eta ondoren hauzoetan hartu diren neurriak, orain Kororen aldeko kanpaina... Gaurko eta hemengo emakumearen arazoak argitara irtetzen ari dira eta baita maila batetako erantzuna jasotzen ere.

ELIXABETE GARMENDIA

Gaurko eta hemengo emakumearen arazoak argitara irtetzen ari dira.

oinharrizko euzkara

ALDE ZAHARRA BIZI DADIN

Iruñeko alde zaharrak iskanbila bizia sortu du azken egunotan. Plan General de Ordenación zela eta alegia. Arazo barnean erdirakoikeria datza. Alde zaharreko bizilagunek ez dute nahi UIA-k (Urbanismos, Ingeniería, Arquitectura) —madrildarra eta Madrilen lan egiten duen taldeak—, Plan hori egiterik. Beren kezka jasotzen ez dituen bitartean, behintzat.

Horretarako badago astia oraindik. Legea aldatzean, orain arte hiri osoarako ziren Plan Orokorak, hauzotarako Plan Partzialak bihurtu dira. Lege aldatzearekin batera, lanak eta planoak bukatzeko epea luzatu egin da. Eta urte barruan posible izan izango da arazoak aztertzea, hauzotarako aldetik, Udalaren aldetik eta UIAren aldetik.

Elkarteek parte hartu nahi!

Iskanbilaren lehen aldia Planaren erakusketan agertu zen, abenduaren 28an. Alde zaharreko elkar-teak eratua izan zen. Elkar-te honek zioenez, sarreraren zegoen papertxo batetan, Plan honek oinharrizko akats bat du: bizilagunen parte hartzearen eza. Hona hemen beste alde txar-rrak, elkar-tearen erantzun: planak ez du bereganatzen alde zaharreko etxebizitzaren egoera makala; bestalde, alde batetara uzten ditu komertzio gabeko kaleak; denda betetakoak bultzatuz (Blanca de Navarra, Txapitela kaleak etab). Ikuspegi honekin, Komertzio txikia eta bulego eta almatzen haundiak desberdindu gabe uztean, azken hauen erasoaldia posible egiten ari da, jarraitzen dio elkar-teak. Hau gertatuz gero, bertako bizilagunek beste alde batetara jo beharko zuten.

Trafikoari buruz UIA taldearen proposamenari ere, uko egiten dio elkar-teak. Lurpeko aparkamentuekin ez datoz bat. Erabiltzaileentzat garestiak dira, eta, baita ere, toki libreak degradatu egiten direlako. Hona elkar-tearen azken arrazoiak: planak proposaturiko etxe —sailketa aurrera eramanez gero, oraingo etxeak bota egingo dituzte. Bizilagunak etxez aldatu behar eta, honekin batera,

jende abaratsa etorriko zen. Alde Zaharreko edertasuna, diote, ez dago monumentu batzuren gain, kale, jende eta etxe guztiengan baizik.

Hau izan zen lehenbiziko erasoaldia. Elkar-teak zioenez: morroi gisara erabili zituen Iruñeko Udalak. Eta haik, noski, ez ziren ixilik gelditu.

Iskanbila pizturik zegoen, eta berehala mugitu ziren denak gauzak argitu nahian. Handik pixka batetara, debate gogor baten ondoren, urtarilaren 3an, oso giro oneko mahai inguru bat egin zen, jendea lasaituta gero.

Alde Zaharreko Elkar-tea eta Oldeki-ko —bertako komertzianten elkar-tea— ordezkarikari banak, Mario Gabiria soziologo eta urbanistak, UIAren ordezkarikari batek eta Muez eta Velasco kontzejalek hartu zuten parte.

Denda gehiegi zenbait kaletan

Garbi azaldu zuen bere kezka alde zaharreko ordezkarikariak: lurpeko aparkamentuei uko egitea, eta bertako beste kaleetara dendak eramatea. Horrelakorik ez duten kaleetara (Merced, Descalzos eta Dormitaleria kaleak). Oraingo denda dentsidadea izugarria da alde zaharrean: 2,36 metro Koadroko —denda pertsona bakoitzarentzat. Bestalde, Euskal Jai pelotalekua eta Centro Marioano etxea lurrera ez botatzea eskatu zuen.

Hauekin batera beste proposamen bat egin zuen: alde zaharreko etxeetan. "Ley de Viviendas Sociales" delakoa aplikatzea eskatu zitzaion Udalari.

Oldeki delakoaren ordezkarikari alde zaharra berdegunea eta peatona-

la bihurtzearen alde agertu zen; inguruan kanpoko aparkamentuak egin ez.

Planaren zazpi mila aparkamentu plaza gehiegi zela, esan zuen Mario Gabiriak. Iruñeko alde zaharrak bizia du oraindik, zioen egun hartan Gabiriak, eta horri eustea beharrezkoa da. Dena dela, esan zuen, alde zaharrean sortzen ari den degradazioak, kezkatu egin behar gaitu. Gaur ehuneko 17 etxebizitza usturik egongo lirake.

Lege oztopoak

Aparkamentuen zifra defenitu zuen UIAren ordezkarikariak; "Ley del Suelo" delakoa aplikatuz eginak zirela, erantzunez. Planak ez du aztertzen etxebizitzaren egoera penagarria esan ziotenean, hori ez da Hiri Lurraren Azterketa baten lana, orain egin behar duten Plan Bereziaren baizik, erantzun zuen.

Iruñeko Udalaren kontzejalek lurpeko aparkamentuen aurka agertu ziren. Muez eta Velasco jaunek goratu egin zituzten Alde Zaharreko lanak. Arazo honetan errundunak legearen oztopoak dira. Legearen trabarik haundiena hau litzateke: planoak azken momentuan erakustearaztea.

Gauzak halaxe gelditu dira. Alde guztietako harremanak jarraituko dira. Alde Zaharreko Elkar-teak bota zuen lehenengo eztenkada. Zirikatuta gero bizilagunen eritziak kontutan hartuko dituzte seguraski UIAren teknikoei. Horretarako, elkar-teak esan bezala, Udalaren Komisio bat, eta baita ere, bizilagunek parte hartuko duten beste komisio mixta bat behar litzateke. Ez da oraindik horrelakorik egin. Ez dezatela 1978. urtea pasatzen utzi.

HAUZOAREN EZAK

Hona, planak emanik, Alde Zaharreko ezak:

IRAKASKUNTZA ETA KULTURA: 48962 metro koadro.

KIROL ZONAK: 13054 metro koadro.

APARKAMENTUAK: 2654 plaza.
HIRU-LURRA:(espacio ciudad): 28400 metro koadro.

IAM goian bego

"IAM hil da, biba IAM". Zure bizitzan zahar hainbat eta hainbat ikasle abertzale —eta gorriak gainera— inguruan bildu dituzun erakundea, euskal ikasleen interesak zintzoki defenditu dituzun superman-a, Unibertsitateko ikasleen abangoardia paregabea izandako hori, ilusiorik sortu, itxaropenak sendotu, ametsak errealitate bihurtu, frustrazioak ukatu, urrats berriak ibili dituzun hori, hil zara. Goian zaude. Mediku ofizialak, "heriotza naturalaz" hil zarela dio, baina guk, geure kontura egindako ikerketak beste kausa batzuk deskribitu dituzte. Dena den, zaude trankil eta paradisuak eskaintzen dizkizun atsedean eta bizi oparoaz goza, historiadoreek ez baitute oso gaizki hitz egingo zutaz.

Izan ere ez da sorpresa bat izan. Jakin, bagenekien giputzok eta arabarrok ez ziotela jaramon handirik egiten IAMi, eta nafarrak zarata apur bat atera zutela distritoaren kontuarekin. Baina bizkaitarrek-formulistagoak nonbait-hileta ofizialak egin behar IAMi. Aurreko hilaren 21erako asanblada bat zegoen konbokaturik, zenbaiti konbokatoria asanblada ospatu eta hiru egun beranduago iritsi bazitzaion ere ("Gajes del oficio" esango luke nire lehengusina Anastasiak). Asanblada Unibertsitate saileko IAMeko miloika partaideei omen zegoen zabaldua; "omen" diogun, ez baitugu baieztapen ofizialik

jaso (ai, formalismoak).

Eta, eta (beno, pentsa dezakezue!) betikoa!.

—gai—ordena aldatzea eskatzen dugu (erdara batuan noski) bota zute alderdi jakin batekoek.

—bale! (guztiak batera).

—Ba, IAMek ez duela zentzurik planteatzen dugu, eta bere deuseztapena eskatzen, deihadarkatu zuten alderdi berekoek irrifartsu.

—ah, traizioa, traizioa, ! beste alderdikoek guztiz kabreaturik. Madarikatuak!. Abe Maria Purisima (gurutze santua eginez). Jakin izan bagenu planteatuko zela, poteatzen edo lo dauden gure milaka militanteei hots

egingo geniekeen.

Eta ondoren polemika, garrasiak eta alderdi bien arteko ping-pong partidua bilakatu zen bilera.

—IAM eusteak ez du zentzurik. Hilik dago eta ez dago berbizterik. Gainera ikasle-mugimendua ezin dugu ideia jakin batzuetara (abertzale sozialista alegia) mugatu; zabalagoa behar du izan eta gaur egun IAMen sartzerik ez duten asko guztiz interesaturik daudeke ikasleen mugimendu bat sendotzeko (barka sendotzeko ez, sortzeko baizik) eta ez dugu esku-biderik ateak ixteko. Hortaz, hil dezagun IAM eta erakunde baterako berri bat sorrera eman, ikasle guztien interesak (eta ez batzuenak bakarrik) defendatuko dituen. Honela mintzatu ziren "golpistak".

—Ez, ez eta ez. Lehenik IAM sendotu behar dugu, ikasle sozialista abertzale guztien batasuna bezala eta ondoren erakunde zabalago baten alde burukatu, baina gure nortasuna eta identitatea galdu gabe, zioten besteak.

Ordu luzeak eman ziren eztabaidan honetan. Eta ezkenik, oh sorpresa! jarrera biak bozkatu. 21 IAMen auto-ezereztapenaren alde, 19 kontra eta 8 bat abstentzio.

—Eta euuup lere. Traizioz hil omen zuten IAM lehenek, zioten bigarren alderdikoek.

Txalo bero bat. Harro egon daitezke alderdi bietako leaierak beren alebinek hain zintzoki jakin izan dutelako bakoitzaren politika plaikatzen. Hala ere, ez da hain zaila; aski zaie besteak esaten duenaren kontra-ko defenditzea...

Honarte hiletaren detaileak. Agian inor muturrez egongo da, "detalle" horien berri emateko modu lotsagabe eta groseroagatik. Baina, sinetsiezadazue, umore sano batez ez badiugu hartzen gauzak, ero bihurtzeko sistematik hoberena eta azkarrena asmatu bide dugula.

Baina erreflexio bat beharrezkoa zaigulakoan guztioi nago, eta baliagarria izango delakoan, hemen doakizue nirea.

Guztiok darabiltzagun hitzak dira irakaskuntza herrikoia, euskalduna, nazionala, demokratikoa eta antzeko bitxikeriak; guztiok nahi dugu eta eskatzen dugu Euskal Unibertsitatea. Baina inork gutik aipatzen duen kontua da Euskal Unibertsitatea, ezartzen dizkiogun kalifikatibo guzti horiekin batera, geuk egin beharreko gauza dela. Ez zaigula Gobernuaren dekretu batez helduko, alegia. Aitzitik, Gobernuari kontrako egin beharko diogu, geurea nahi dugun irakaskuntza euskaldun,

herrikoi eta demokratiko bat eskuratzeko. Lana, latza da beraz.

Lehenengo ariketkulu batetan aipatzen nuen EKTeK gaurko Unibertsitatea noizbaiteko Euskal Unibertsitate bihurtzeko erakunde maioritarioak izan behar zutela fakultate barnean, infrastruktura bat prestatuz, materiala landuz eta euskalduntasuna errebindikatuz. Hitz batez, gaurko unibertsitatea euskalduna bilakatzeko lan errebindikatiboa eta infrastrukturen prestaketa egingo luketeen erakunde nagusiak izango lirakeke EK Tak. Baina guk amesten dugun unibertsitateari beste kalifikatibo batzuk ere ipintzen dizkiogu: demokratikoa, herrikoia etab. Eta guzti honen lorpenerako lan piloa egin beharra dago. Eta lan hau unibertsitateko estamentuak bakarrik egin dezakete, eta batipat, PNNek eta ikasleek erakunde indartsu eta maioritario batzuren bidez. Eta hor dago koska. Ikasleen erakunde sendoa bat beharrezkoa da, unibertsitatearen aldakuntzaren ardatz izango dena.

Lehenengo gudua Konstituzioan datza, unibertsitatearen autonomia datza; Gobernuak bere gain hartu nahi du, Konstituzioan erreflejatuz, unibertsitatearen ardura. Bigarren gudua, eta ez hargatik inportantzi guttiagokoa, Unibertsitate barnean planteiatuko da; gestio demokratikoa, alegia; badira demokratizatzearen aurkako estamendu batzu (zenbait katedratiko etab) eta beren oposizioa gaintzeko erakunde sendoak eta maioritarioak behar dira. Bestetik pedagogia askatzaile eta berri baten aldeko agertzen gara guztiok (aldekoak ez direnak ez ezik, eta ez dira guti); Unibertsitateak herrikoia izan behar duela ez du inork dudatan jartzen, noski.

Bale. Baina, autonomia, demokratizazioa, irakaskuntzaren ikuspegia berri bat, herrikoitasuna, euskalduntasuna, nork errebindikatuko ditu? Ideia guzti hauek, lehenik, ikaslegoerengana heldu behar dute. Guk nahi dugun Unibertsitate hori geuk lortu behar dugu, eta ez beste inork. Eta geuk esaten dudanean, irakasleak (PNNak bereziki) eta ikasleak ditut gogoan.

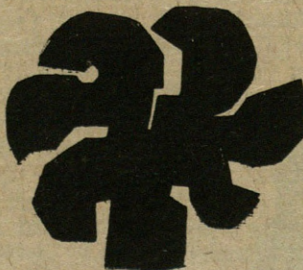
IAMek ezin zezakeen ikasleen aglutinantea izan, bi arrazoi nagusiengatik: batetik, ez zeukalako ikasle guztiengana heltzerik, ideologia aldetik mugaturik baitzegoen, eta bestetik apoiatzen zuten alderdiek, IAM bultzatu ordez, IAM dominatzeko gerra latz batetan murgildurik egon direlako.

Ikasleen erakunde baten beharra somatzen dugu. Guztiengana helduko dena, sendoa, aglutinantea batetik, eta gorago aipaturiko errebindikapen aldea, hots Unibertsitatearen euskalduntze, demokratizatze etabarren alde burrutakutako dena.

Erakunde horrek jadanik sortu behar du, Gobernuak laster emango baitu bere unibertsitate-legea. Erakunde horren lehenbiziko lana ikasle guztiengana heltzea izango litzateke. Nola? ; ikasleek gaur dituzten errebindikapenak gureganatuz, epe laburrerako, fakultate bakoitzeko egoera eta beharrikunak kontutan harturik, taula errebindikatibo bat eginaz. Eta epe luzerako, irakasleen artean sor litekeen erakundearekin koordinatuz, Irakaskuntzari alternatiba posibila bat eman. Dena den, ea lehen esan dugun bezala, ikasleen erakunde hau, irakasleekin batera, unibertsitatearen aldakuntzaren ardatz izango litzateke; Euskal Unibertsitatearentzat, bere kalifikatibo guztiekin, epeka eramango gaituena. Baina, eta benetan efektiboa izango nahi badu, maioritarioa, baterakoa, unitarioa izan behar du. Eta horretarako zabala behar du izan eta ikasle guztiengana heldu, epe laburrerako taula hori errebindikatuz.

Beno, bapoa. Hau irakurtzerakoan, batzuek "betiko roiloa" dela esango dute, beste batzuek pailasokeria bat dela; batzuek, aldiz, positibotzat joko dute. Baina guztiek eta hau zihur dakigu, orrialdez pasako dute artikulua interesgarriago baten bila, inork agian (betiko "primak" esango dute barrurako irrifar ironiko-sarkastiko batez) hemen esanikoak praktikara eraman nahi izanoko dituelakoan. Amen.

IÑIGO LAMARCA

ZEHATZ

ZIENTZIA SOZIALEN
EUSKAL ALDIZKARI

(Bi hilabetetik behin plazaratuko da)

Zuzendari: Antton Ibarguren, jurista.

Idazkari: Karmelo Arroia-be, soziologoa.

Bigarren zenbakiaren gai nagusiak:

Balere Bakaikoa: Estatuto berriak.

Jokin Apalategi: Etorikizuneko Euskal Herria.

Imanol Otegi: Autonomia: independentzia bidea.

Jean-Louis Davant: Iparretik Hegoari beha.

Andolin Eguzkitza: Literatura nazionalaz.

Ihartatar Heiko Sagredo: Euskal gizarte asmo batentzako oinharri ideia batzu.

Salneurria: Ale bakoitza, 150 pta.

Urteko harpidetza (seiale), 750 pta.

Zabaltzaile: J.F. Jaka (BILINTX liburudenda).
Fermin Calbetón, 30.
DONOSTIA. Tel: (943) 420930.

IZANEN, IZANGO

IBON SARASOLA

Aditzen era etorkizuna adierazteko, sartaldeko euskaldunak -ko/go atzizkiaz baliatzen gara; sortaldekoak -(r)en atzizkiaz, eta erdiko zenbait batzutan -ko eta bestetan -en atzizkiaz. Horregatik, "erdibideari" jarraitu nahirik, aditza bokalez bukatzen denean -ko eta kontsonantez bukatzen denean -en erabiltzen eta proposatzen dute hainbat idazlek.

Hamar euskaldunetarik zortzik edo bedertzik kasu guztietan -ko/go atzizkiaz baliatzen direla kontutan harturik, ez dut uste delako erdibide hori egiazko erdibidea denik. Bestalde, "izango", "emango" eta kidekoak, "izanen", "emanen" eta kidekoak bezain jatorrak dira, noski. Gauzak horrela, euskara baturako "izango", "joango", "emango" proposatuko nituzke inolako zalantzarik gabe.

Horrek ez du esan nahi "izanen" eta kidekoak baztergarriak iruditzen zaizkidanik. Tokia dute, lehenik, hizkuntzaren maila poetikoan (hizta zentzurik zabalenean harturik), besteek duten bezalaxe.

Baina ba da batasunaren hauzian beste puntu bat, ahaztuegia duguna. Arantzazuko txostenaren lehen puntuan bertan adierazten zenez, irakaste lanean dugu beharrenik euskara batua. Irakaskuntza, administrazio hizkuntza: horik dira euskara batuaren lehen helburuak. Eta euskararen egungo egoeran, hizkuntzaren maila apalagoetan literatur euskalkiak orain, bat-batean eta errotik baztertzea, batasunaren kaltegarri gertatuko litzatekela uste dut. Adibidez, "Herria" ipar astekari herrikoian "izanen" eta kidekoen orde "izango" eta abar sartuz, ezer gutxi irabaziko luke batasunak eta asko galduko, agian, euskarak.

Eta lehengora itzulirik, ez diet tokirik ikusten "izanen", "emanen" eta kidekoei kimik eskuliburu batetan. Euskaldunik gehien-gehienok egunean hainbeste aldiz erabiltzen ditugun forma guztiz jatorrak baztertzeko inolako arrazoirik ikusten ez dudalako, hain zuzen. Eta nahikoa zailak gertatuko zaizkigulako gauzak berez, zientzi euskararen behar beharrezko ez ditugun zailtasunak sartzen hasi gabe.

HIZTEGIA

Akats: Defecto

Arras: Zeharo

Arrasto: Indicio

Arront: Arrunt

Atxilo(tu): Preso har(tu)

Bakantza: Vacaciones

Baliabide: Recurso

Balizko: Supuesto

Bazkun: Asociación

Beta: Asti

Betilun: Antipático

Buztarri: Uztarri

Dardatsu: Tembloroso

Deihadarka: A voces

Diru-sari: Paga

Duda-muda: Sospecha

Egokor: Terco, Testarudo

Egotz(i): Expulsar(-ado)

Egun: Tejido

Elikagai: Alimento

Elikapen: Alimentación

Erabatez: Uniformemente

Eragingarri: Estimulante

Eratorrin: Derivado

Erauz(i): Derivado

Erauz(i): Extirpar(-ado)

Erein: Sembrar

Errefau: Rábano

Erregalia: Presente, Regalo

Errenda(tu): Rendirse(-ido)

Finka(tu): Asentarse(-ado)

Garaipena: Victoria

Gogapen: Pensamiento

Gomenda(tu): Recomendar (-ado).

Gomendio: Recomendación

Halaber: Asimismo

Haltzari: Mueble

Harrobi: Cantera

Heda(tu): Extender(-ido)

Heze: Húmedo

Hildo: Surco

Horburu: Alcachofa

Hosto: Hoja

Hotzikara: Eskalofrio

Ihardespen: Réplica

Ikaz(tu): Carbonizar(-ado)

Irain: Injuria

Isekari: Burlón

Itxoin: Itxadon, Esperar

Janeurri: Dieta

Jaunskila: Señoritingo

Jazo: Gerta(tu)

Laket: Grato

Landarajale: Vegetariano

Leinu: Linaje

Lirain: Airosa

Lorraz: Estela

Magurdi: Frambuesa

Maluta: Copo

Norgehiagoketa: Competición.

Oharkera: Atención

Ohoin: Robar

Ohore: honor

Ondratu: Honrado

Ordezka(tu): Representar (-ado)

Osabide: Tratamiento

Ostadar: Arco iris

Partaide: Participe

Sendadura: Cura

Sendagai: Medicamento

Suntsi(tu): Destruir (-ido)

Susmo: Sospecha

Tenorea: Ocasión

Tinko: Firme

Trumoi: Trueno

Uholde: Riada, Diluvio

Uhuka(tu): Abuchear(-ado)

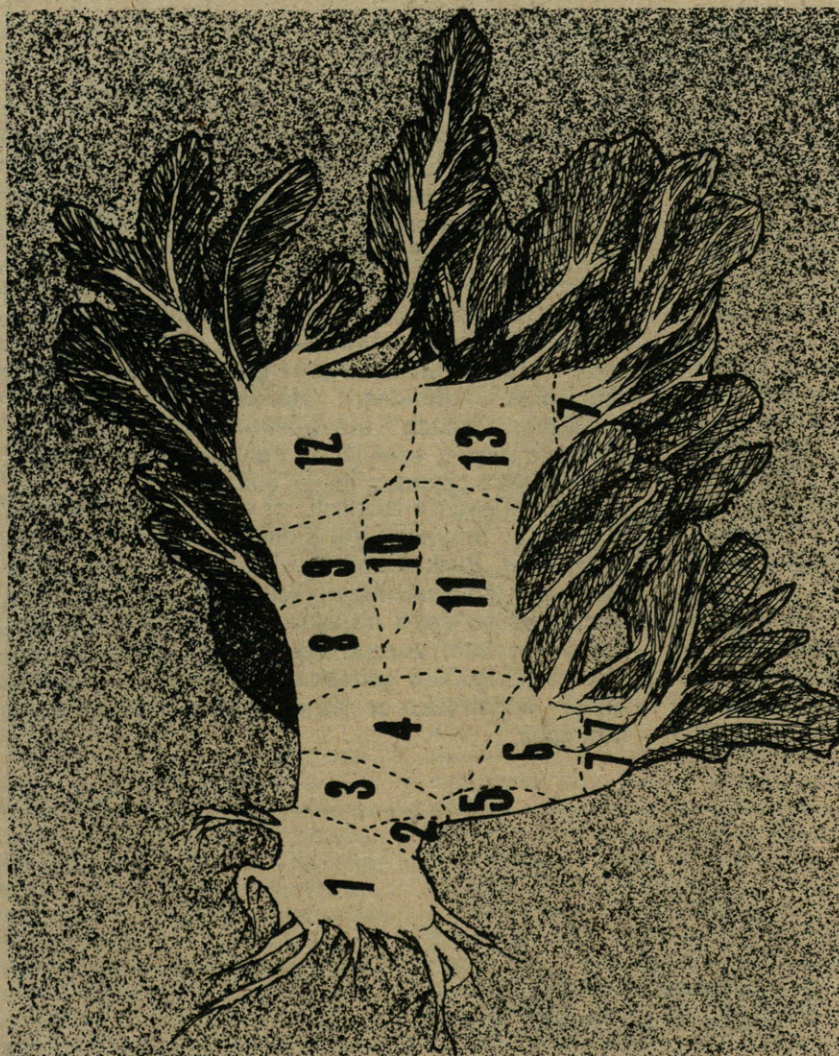
Ur: Zumo

Xarmangarri: Encantador

Zentzu: Sentido

Zoritsu: Afortunado

elikagai taldeak

Osabide Naturistak óinharri bezala daukan janeurri edo errejimen landarejalea azalduko dugu oraingoan; janari ezagunenak bere egokitasunari buruz sailkatuz.

1- GUZTIZ DEBEKATUAK:

Animali hilen eratorkinak: Okel gorriak, arrain zuri eta urdinak, itsaski, karramarro, marakulo, magurio edo karakolillo, ehize, egazti, hestabete edo enbututu eta barrenak; odolki, txorizo, mortadela, saltxitxa, saltxitoi, burumuin, gibel, giltzurrun, mutur, York-ko urdaiazpiko, urdui, animal koipe, arrain edo okelen ur, animal sustantziz egindako ongarriak...

2- DEBEKATUAK. Ez da erreko ezta ere alkoholezko edaririk edango. Ardoa, sagardoa, garagardoa, pattrarra, alkohol konbinatuak... eta gaineoak baztertu egin beharko dira. Ez da arraultzarik jango edozein modutara ere; ez da ózpinik erabiliko ongarri bezala; ez kafe kontzentraturik, ez terik, ez eta ere mingarri edo

eragingarririk. Gaztarik ere ezin daiteke jan.

3- DESKONTSEILATUAK.

Ogi zuria, pasta finak, pastelak, irin finak, azukre zuria, kakao, txokolate eta antzekoak, gozoki finak, Bruselasko aza, azalorea, piper gorri eta berdeak, karameloak, moldezko ogi zuria.

4- ONHARTUAK. Esne azidoak, yogourt, gaztanbera, esne galdua, mamian esne deskrematua, urren edo txufen esne bejetalak, gazta hezia, torrefaktoak, malta edo txikoria edo antzeko bejetalak. Soia, ekilore, kakahuete, arto, eta olibaren hazi olioak.

5- ERAMANGARRIAK. Lekari siku eta laboreak: babarrun edo baba, garbantz, dilista, soia aleak, arto edo bere irina, arroza, irin inte-

gralak, ogi beltz edo integrala, janeurriko, zekalezko edo antzeko ogiak, azukre beltza, ezta, melaza, sirope edo janeurriko azukreak, janeurriko gailetak, garagardoaren legamia, polen, jalea, gariaren ernemuinak, olo edo gari malutak, semolak eta soia oiloak; orohar, DIETISA, SANTI-VERI, SORRIBAS, edo beste janeurri deitetikoen etheen produktoak.

6- AKONTSEILATUAK. Fruitu siku oilotsuak, piku, aran, mahaspasak, datilak, orejoiak eta antzekoak. Urrak, almendrak, ezkurak, gaztainak, intxaurrak, olibak, gabaziak, pinaziak, txufak, kakahuete eta antzeko fruituak. Kontserba begetalak, urak, fruituak kontserban, marmeladan edo urazukretan; zainzuri, horburu eta gaineo landare kontserbak.

7- GOMENDATUAK. Fruitu azidu eta erdiaziduak: zitroi, pomelo edo toronja, laranja, mandarina, marrubi, magurdi, arakatz, mizpira, mastusa, kaki...

Fruitu gozuak: kuntzun, albarikoke, mertxika, gerezi, aran, piku, uztapiku, muxika, sagar, meloi, mada, sandia, mahats...

Ortari eta barazki freskoak: zerb, horburu, txikoria, baratzuri, apio, berenjena, berro, borraia, gardo, kipul, perretxiko, kubi, kalabazin, espinaka, eskarola, zainzuri, eskeja, ilar, baba, leka edo baina, letxuga, artaberdea, patata, porru, tomate, zainori, salsifia...

Basa-landareak: harbi, kubi eta azaren loreak, asuin, mihilu, berro errefau, endibia, harbi edo zainorien hostoak...

Landare lurrinkai, usaingozobelar, sendabelar, landare konbinaketak.

BEKUNIS, AMON edo SANTI-VERI belarren sendadurak.

Ur minero sendatzaileak; FITA, SANTA FE eta CARABAÑA ur purgarriak.

Norbera bizi den inguru eta garaioko barazki eta fruituak erabili behar dira bereziki.

Landareen gai sendatzaileak honoko hauk dira: bere ur fisiologikoa eta honek daramatzan gatz mineral, bitamina, azukre, lurrin, sendagai, oligoelementu, etc.

Janeurri landarejalea aldatzekoan sortzen den pixu galtzeko joerak ez du esan nahi nahiko kaloriarik ez dela hartzen, baizik organismoa ehun zaharrak aldatzen ari dela elikagai berriek osaturiko beste batzuentatik.

VALLADOLIDEKO EUSKARA TEKNIKO TALDEA.

javier etxenike

espaloietako ipuinak

Ene herrian apaiz bat zen (ez natzaizue apaizen seso eta adineri buruzko zehaztasunetaz ihardukiko) tabernaz tabernako elkarriketetan emakumeetaz mintzatzea laket zitzaiona. Hirugarren pertsonan hitz egiten zigun beti, aitorkuntza erdi-salatuak balira bezala. Urrutitik zihoala erreparatu genuen emakume heldu batez aritu zitzaigun behin: "—Hori gaztetan oso liraina omen zen, eta oso grinatsua eta ausarta eta bekataria zela zioen jendeak. Gazte guztiak zebiltzen haren atzetik. Batek, behin, familia, ogibide eta oro utzi zuen haren liluragatik. Eta lizunkerietan aritu eta oheratu egin omen ziren, eta han egondu ginen goxo goxo hiru egunetan"

Bapo apaizak. Baina maisuak ere ez dira jenero makalekoak. Egundoko galderak egiten dizkiete haurrei. Behin, horietariko bat, beroaren dilatazio gaitasunaz ari zen eskolan.

—Beraz, beroak gauzak handitu egiten ditu. Nork ipini dezake adibide

bat?. Zuk, Idoia.

—Ba, udan egunak luzeak dira eta neguan laburrak.

...

Noski. Arroza ere handitu egiten da egosterakoan. Eta, galderaka ari garenaz, zuri ere galdera bat eginen dizut, irakurle. Badakizu zer den Txina. Badakikezu nortzu diren txinoak, agian. Eta badakikezu baita ere zer den bonbila bat enroskatzea.

Ba bueno, (galdetzen dizut). Zenbat txino behar dira argi bonbila bat etxe txino batetan enroskatzeko?

Zu despistaturik gelditu zara. "Eh?" baino ez dukezu esanen. Esanen dukezu edozein numero, baina ez dukezu asmatuko.

Benetako numeroa hau da: 125. 125 txinok enroskatzen dute Txinan bonbila bakoitza. Batek bonbila hartzen du eskuan, lauk hau lepoan eutsi enroskazuloaren alturara hel dadin. Eta 120ek etxea hartu, altxatu eta jirak ematen dizkiote.

...

Galdera batzu, hala ere, oso konprometagarriak ohi dira. Erantzuna eman behar dutenentzat batez ere. Esate baterako, behin kontrabandista bi zihoazen polizi uniformeak jantzi-rik, eta goardia zibilekin kausitu ziren mugaldean:

—Nora zoazte zuek?

—Berara...

—Zer ogibide duzue?

—Ba...ni...Armadakoa naiz.

—Konke Armadakoa eh? Eta beste ere Armadakoa, ez dea?

—Ez, jauna, ni Armatu Behar Denekoa.

...

Barkatu berdeak euskaraz mintzatzeko ipintzearen. Beno, orain, kontrastatzeko, haurraren eta amaren arteko dialogo bat kontatuko dizuet. Nik tankera honetako galderekin osaba bonbardeatzen nuen. Ama ari da aspertzen haur hau. Gero, seme oso listo bat duela esanez kontsolatuko den ama miresgarria:

—Amatxo, egia al da arrain handiek ttipiak jaten dituztela?

—Noski.

—Eta sardinak ere jaten dituzte?

—Baita ere.

—Baina zelan irekitzen dituzte latak?

...

Kontatuko dizudan azken ipuina lapurrarena izanen da. Lapur kortes eta sinpatiko bat zen. Ilunabarretan kale grisetako espaloietatik barrera noragabe ibiltzen zen. Orduantxe pizten ziren argizko bonbila aunitz koloredunak. Hotzagatik dardaraka, kafesne bero marroi bat edateko dirurik ez eta abrigo jipoinduren poltsikoan gelditzen zitzaizkion azken txakuttipi biekien xikle berdemore bat erosten zuen hormamakina batetan. Ohoinerako atari hornitu batetara sartzen zen. Eskailera prinzipaletik sartu eta tinbrea jotzen zuen:

Tirrinn!! Tirrinn! Zarata pixka bat barruan eta ireki egiten zuten.

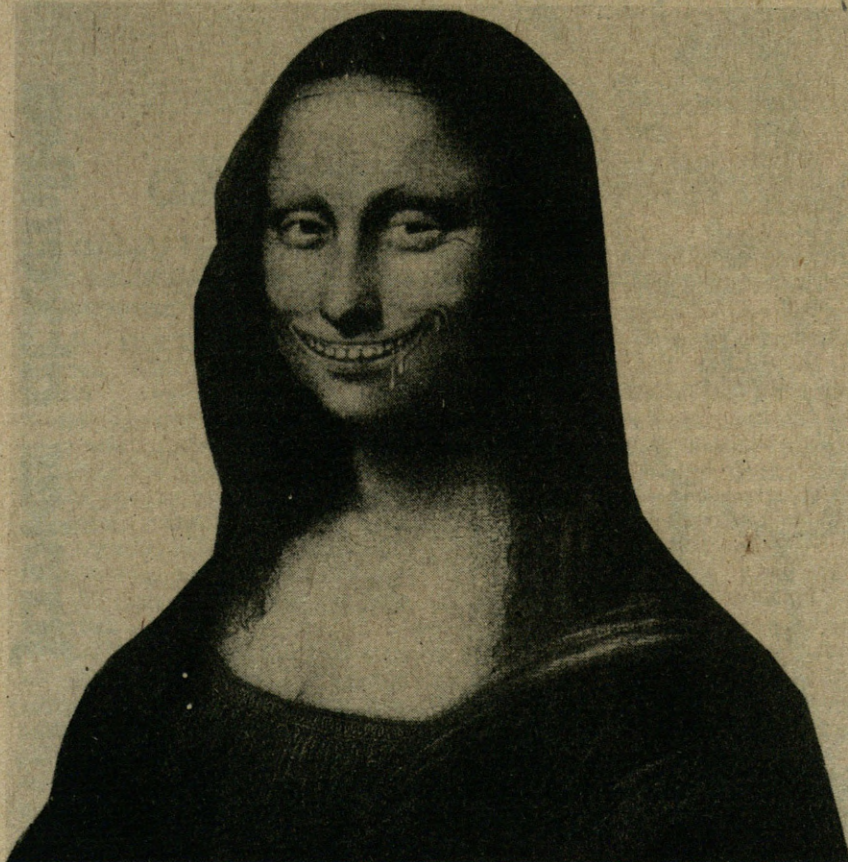
Suerte txarraren atea lapur onarentzat.

—Etxeko jabea etxean al dago?

—Bai, jauna!

—Orduan, beste egunen batetan etorriko naiz.

JOSEBA SARRIONANDIA

IBON SARASOLA:

joan eta ane

zigarro bat erretzen

Ezaguna da euskal literaturaren egoera larria; fikziozko lanen urritasuna eta kalitate eskaxa. Honen arrazoiak ere, gutxi gora behera, denok dakizkigu, ez naiz beraz hontaz mintzatuko.

Bestalde, askotan behintzat, badirudi euskaraz idatzia izatea nahiko dela edozein liburu argitaratua izateko. Honek, dudarik gabe, arrisku handi bat du: kalitate eza. Euskal idazleak, hortaz, beste edonork baino etikotasun handiagoa behar du bere lanak eskaintzean; batek zioen bezala, militante on izateak ez baitu, besterik gabe, idazle on izatea ekartzen...

Egoera larri hau, nobela eta ipuigintzan nabari da batipat. Gure beharrak eta kezak handiak eta oso konkretuak direlarik, saiakera nahiko ugaria da. Lirikak bestalde, sentimentutan finkatzen denez gero—eta sendimenduak oso eragingarri dira—, badu jadanik tradizio bat euskal poema-gintzan. Nobela eta antzekoak berriz hankamotz geratu zaizkigu.

—Giro honetan, pozkarri da prosa liburu baten azaltzea. Oraingoa —“Joan eta Ane zigarro bat erretzen”— ez da berria. 1970. ean idatzia baita, nahiz eta orain arte ez argitaratua izan. Hala ere, ez du inolako modernotasunik galduta. Egileak, Ibon Sarasola, ez da marfilezko dorrean bizi den intelektuala, kultrugintzan diharduen langilea baizik, orain dela gutxi berak Zeruko Argi- an argi eta garbi esan duen bezala. Eta piskanaka bere lanaren fruituak azaltzen zaizkigu. Ez dira “boom” haundiak —“Euskal Literaturaren Historia” ez ezik eta hau arrazoi extraliterarioen medioz —“Txillardegi eta Saizarbitoriaren nobelagintza”, “Poe- magintza” liburuak; eta eten gabe

han eta hemen agertzen diren artiku- lu eta kritika lagungarriak... Ez dira “definitiboak”, bai baina beharrez- koak euskal literatur eta hizkuntzaz arduratzen garenontzat.

“Joan eta Ane zigarro bat erretzen” nobela motz bat da, 38 orri besterik ez duen kontakizuna. Sail- kapenak beti kritikagarri direla bada- kigu; baina aitortu beharra da sarri- tan oso baliagarri direla. Eta lan hau sailen batetan sartzekotan, “objeti- bismo” izena ezarri genezaioke. Ob- jetibista diren nobelen helburua zera da: eguneroko errealitatea ahalik eta zehazkien aurkeztea, inolako bi- tartekorik gabe. Egileak ez du ara- zoak, gauzak, erakutsi besterik egi- ten.

Erabateko objetibismoa ezinez- koa da, noski: idazleak material kon- kretu batzuk aukeratzen ditu, eta material hau konszienteki nola edo hala antzolatzen du; hau jadanik ja- rrera bat hartzea da, besteak bazter- tzen dituelarik. Hala eta guztiz, ob- jetibistak kondatzaile orojakile eta moralisten deuseztatzea lortu dute. Eta hau, zalantzarik gabe, aurrera-

pen handia da, irakurlearen askatasu- nari dagokionez batez ere.

“Joan eta Ane...” objetibismoa- ren eredu bat dugu. Nik titulu hau piska bat luzatuko nuke: “ohean” hi- tza erantsi eta nobelaren gaia titulu- an izango genuke; hau besterik ez baita ixtoria. Zigarro baten eskatzeaz has- ten da eta beronen itzaltzeaz búkatu. Bienbitartean, ohean etzanik dagoen bikote baten ohizko egintza eta esa- nak. Ez gehiago, ez eta gutxiago ere. Baina azalezko sinpletasun honek, bai forma eta egiturari dagokionez, bai eta gertaerena ere, arazo bihurri eta sakonak isladatzen ditu: harre- man sesualen zailtasuna, bakartatea, beldurra, erlijios eskrupuluak... Guztiak honetarako, gehiegi badirudi ere, ez du egileak

JOAN
ETA
ANE
ZIGARRO
BAT
ERRETZEN

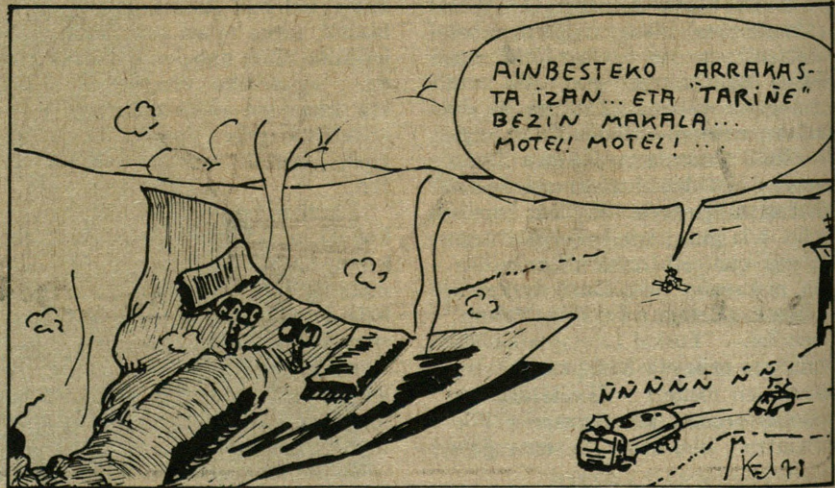
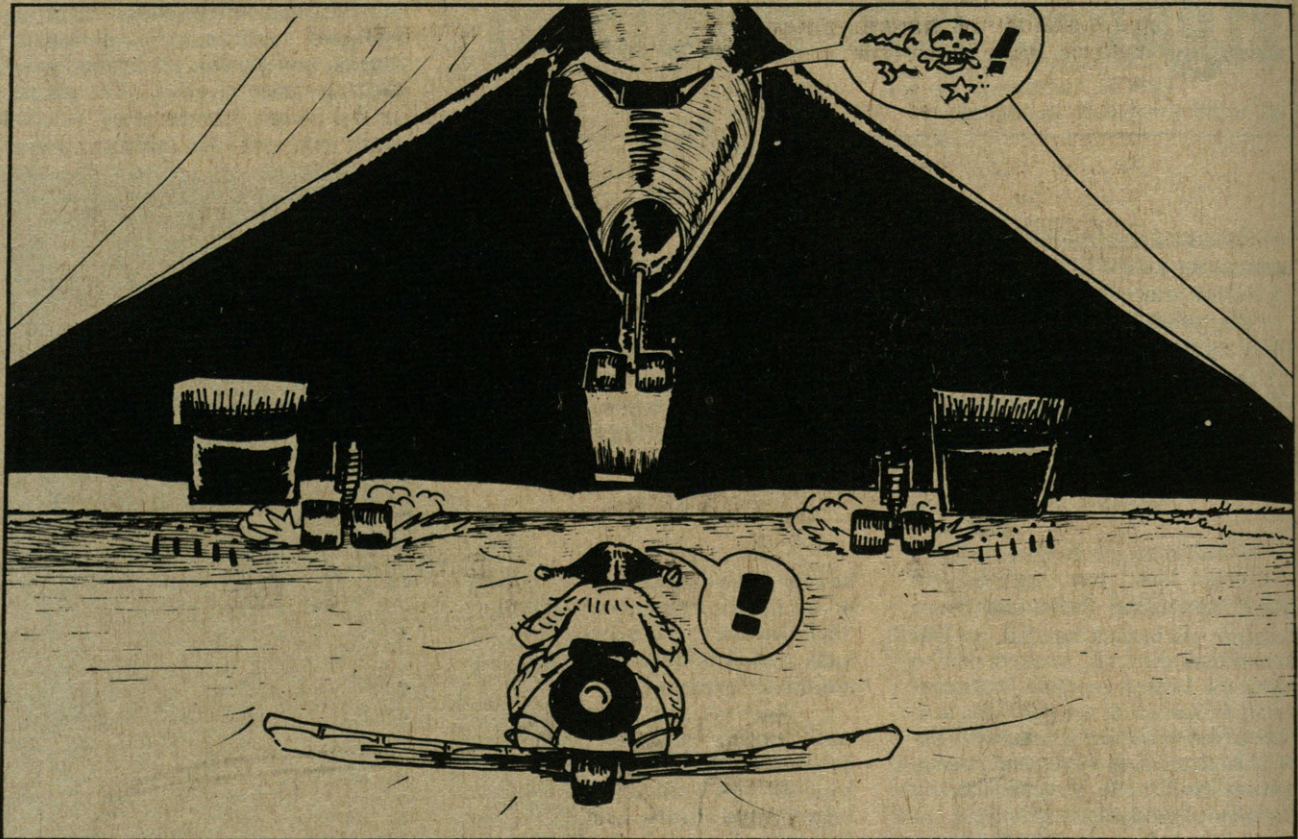
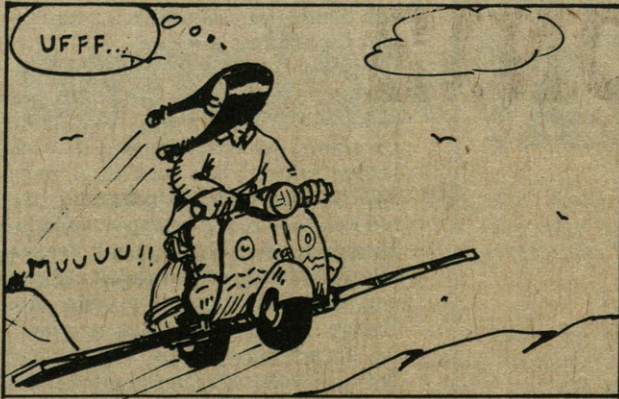
ibon sarasola

inolako esplikazio “lagungarri”rik ematen, ez eta ezer proposatzen ere: bi pertsonaia aurrean jarri dizkigu, eta hauei mugitzen eta hitzegiten utzi die...eta kito. Sinpletasuna da hemen nagusi. Ea sinplekeria. Hitz bakoitza, mugimendurik txikie- na azaltzen da. Guztia ongi neurtua eta landua dago. Honela, kaliteta maila bat lortu du Sarasolak.

Badoa piskanaka gure literatura arrunruntz. Abiatzen ari dela dirudi, honelako liburuak ikustean behin- tizat. Ea bide honetatik jarraitzen du- gun.

KORO NABARRO

erdi-putz

LEMONIZ

Edalontzia gaineratzen duen ur ttantta erori da. Orain arte txoriek kaioletan eduki gaituzte; askatu gaituztela dirudi, eta beste kaiola!

Orain ez da politikazko kezka, orain naturaren kezka dugu. Noiz arte egon behar dugu zizareok preso? Zer egin dugu euskaldunok honenbeste gaiztakeria gure buruetan erortzeko?

Txoriak egan ihes egingo dute; besteak hil.

Arraiak igeriz ihes egingo dute; besteak hil.

Animaliak joan egingo zaizkigu; besteak hil

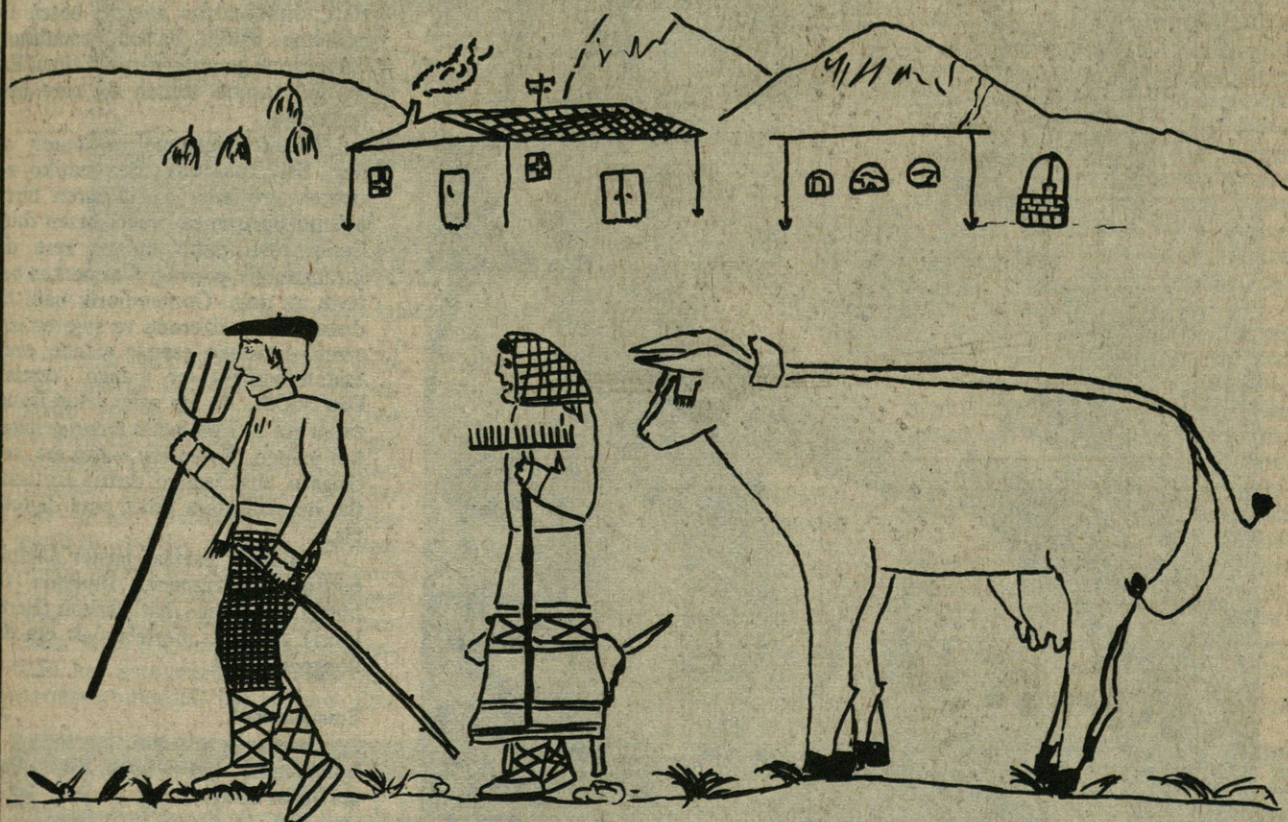
Iñaki Kamino, 14 urte.

Zuhaitz gazte baten sustraiak bezala uranioaren erradioaktibitatea Euskal Herri guztian sartzen joango da.

Bele baten hatzaparrak lore gorriaren gainean... Euskal Herriko landaredia desustraituko da.

Xagu gazte txiki bat katuaren hatzaparretan bezala gu euskaldun guztiok amaituko gara

Eduardo Fano, 14 urte.

ACTAS DE MARUSIA

Actas de Marusia delako txiletar pelikula, sari lorratz baten ospearekin heldu zaigu. Pelikula politiko bat da. Argumentoa honetan datza: Txileko Iparaldeko Marusia harrobian mendearen hasieratan esplotazio basati bat jasaten dute eta grebara irtetzen dira, baina krudelki masakratzen ditu ejerzitoak.

Filmea errealismo sozialista delakoaren adibide argi bat da, eta korriente honek aspalditik dituen gehiegieria eta akatsak ditu, hain zuzen. Bata, nabarmenena agian beti, didaktismoa da.

Lau pertsonaia kolektibo daude funtsean: 1) Langileria; miseria, eroizitate eta martirioaren artean. 2) Sol-

daduak; langile eta buruzagien aginduen artean. 3) Harrobien propietario yankiak; negozioaren ikuspegia-rein. 4) Ejerzitoko nagusiak; boterea intolerantziz eta krudelitaterazaintzen. Azken batetan, ejerzitokak suntsitu egiten du langileria, eta esperantzaren texto bat besterik ez da salbatzen: aktaz testimonial eta kroniko kritiko bat diren Marusiako Aktak. Baina Marusian langileriaren eroizitatea martiria da. Izan ere, hobe da batzu masakratzea besteek ere menperapena zalantzan ipini dezate-laina baino, zapaltzaileek diotenez.

Pelikula honetan elemento eta giro magiko bezalako bat ere nabaritzen da. Agian, krudelitaterekin izan dezake zerikusirik. Edozelan ere, adierazten duen tentsio latentea arrasakona eta baliotsua da obran.

Hitz gutxitan aipatzeko: langileriaren masakre baten epopeia da. Eta historia kontemporanearen erreferentziak dira bere zutabeak.

EMMANUELLE SSSS...

Heldu da Emmanuelle, SSS eta guzti, eta zer esanik ez negu aldi heze eta hotz honetako sesio guztiak beterik egon direla. Gainera Emmanuelle Emmanuelle da. Bueno, egia esan, zalantzan gaude, zeren eta Emmanuelle zuria seriatu egin baitute (1,2 eta abar) eta Emmanuelle beltz bat ere sortu. Detaile tropikal hau loteria saltzen duten kale izkinitako itsu horietariko batzuri entzun nien komentatzen...

Eta sortuko direnak... zeren eta hemen hegozia baita oro. Eta lukro pornografikoa ez da, izan ere, negozioarik txarra egun. Txarra ez den bezala Thaiandiako, bizimodu (hango diplomatiko okzidentalena alegia). Han luxoa, promiskuitatea, xarmangarritasuna eta status soziala nahastu egiten dira. Han ia ez duzu sexu giro exotiko bat besterik. Han, diplomatiko aberats baten familiakoa baldin bazara, askatasuna eta zoriona garantizaturik dituzu. Eta estupidotasuna izanen da zure bisita-xartela.

Birtute puritano tontoaren orde, Bangkok-eko dipolomatiko zoritsuek erotismo exotikoaren birtuosismo burugabea praktikatzan dute. Beno, esan nahi dudana zera da: Emmanuelle pornografia merkea besterik ez dela. Gomendiorik nahi baduzu (ni ez zizerone ez juje ez izan arren) ikusteko esango nizuke, ezetz esaten badizut ere joango zarela. Oso SSSS... da eta agian laket izango zaizu eta ez zara behin baino gehiagotan joango. Zeren eta, batez ere, zera frogatu ahal izango duzu: erotismotik inbezilitatera erraz pasa daitekeela.

Bakarrik esatea, laister helduko baitira, Zentzumenen Inperioa (Oshima) eta Tango bat Parisen (Bertolucci) zorionez bestelakoak eta dig-noagoak direla.

Emmanuelle I

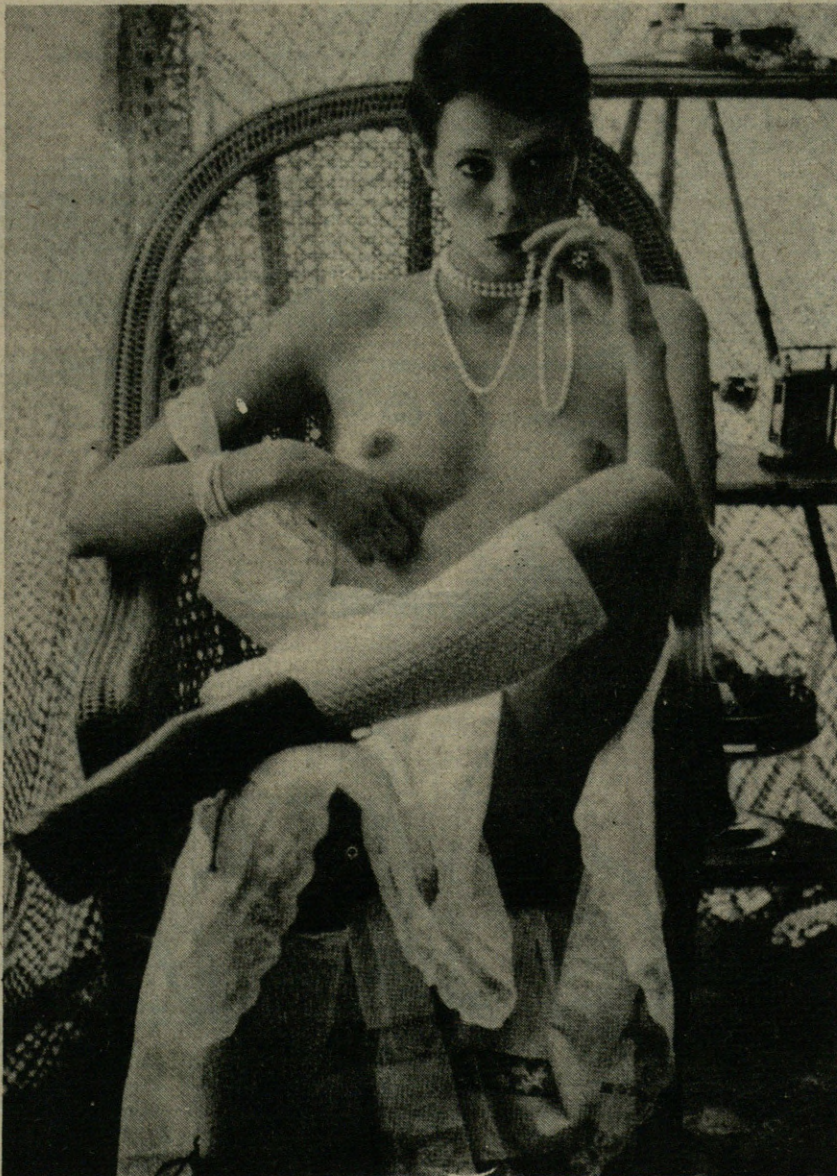
Just Jaeckin-ek zuzendua.

Interpreteak: Silvia Kistel, Alain Cuny eta Daniel Sarky.

Emmanuelle II.

Franci Ciabotti-k zuzendua.

Interpreteak: Silvia Kustel, Umberto Orsini, Catherine Pivet.

l'affiche rouge

Hau da naziak zabaldu zuten poster gorria.

Frank Cassenti-ren pelikula berri hau zinema historikoaren planteamentu berezi batetan oinharritzen da. Pelikula historiko lineal bat egin beharrean, bigarren gerla mundialeko frantziar erresistentziaren episodio bati buruz. Cassentik interposizio teknikak erabiliz pelikula interesgarri bat burutu du. Argumentoa honetan datza: antzerki edo komedianta talde bat biltzen da liberazioako partisanso talde bati buruzko errepresentazio bat antolatzeko eta haien memoriaren omenaldi bat egiteko. Epi-

sodia, zuzenki eta errepresentazio eszenak nahasi egiten dira. Alegia alde batetik historia eta bestetik metahistoria bezalako erreflexio distante bat agertzen dira.

Affiche Rouge (Poster Gorria) delakoa, naziak Frantzia okupaturik zutenean argitaratu eta zabaldu zuten poster bat da. Poster gorri (gorriak beldurra sortzen baitu) horretan "Manouchian talde"-ko hamar gerrikeroren argazkiak daude. Erresistentzia mugimendua desprestigiatzeko argitaratu zuten. Manouchian

poeta armenio bat zen eta bere talde berezia FTPF (Francs-Tireurs eta Partisans Français) delakoa zen. Alemanak harrapatu zituztenean, 22 afusilatu zituzten. Hogeita hirugarrena eta emakume bakarra (Olga Blanic) beranduago hil zuten Alemaniaren eta lepoa mozturik, haizkoraz. Taldekoak ziren honakook. Grzywacz (poloniar judua), Elek (hungariar judua), Wasibrol (poloniar judua), Witczyk (hungariar judua), Fingelweig (poloniar judua), Bocsov (hungariar judua), Fontanot (italiar komunista), Rayman (poloniar judua). Alfonso (espainiar errepublikanoa)... Aunitz atentatu anti-nazi leporatu zizkieten. Afitxean, alemanek "atzerriarrak", "hiltzaile profesionalak" "Anti-Francea" eta "sadismo juduaren enkarnezioa" zirela esaten zuten, eta honela bukatzen zen posterraren iskrribua:

Entranglons —le
avant qu'il nous étrangle
nous,
nos femmes
et nos enfants!

Frank Cassentiren pelikula ere, pelikula anti-nazi bat da. Baina ez "beste" pelikula anti-nazi bat, zeren eta antinazismo zinematografikoaren beste ale bat baino ez balitzateke izango planteamentu berri bat izango ez balu. Cassenti-ren filmeak erreflexio historiko bat proposatzen dio ikusleari. Historiarekin batera metahistoria aurkeztzen du. Eta egungo historiaren hainbat aipamen presentatzen dira: hala Victor Jara Txilen edo Txiki Bartzelonan hil zituztenekoari buruzko aipamenak. Azken batetan, intolerantzia faxistari buruzko erreflexio bat da.

Bestalde, oso atseginak Cuarteto Cedron-en musika tangeroa eta, baita ere, komendianteen teatralizazioak. "Poetiko" bezala kalifika daitezkeen filme horietariko bat da. Oso emotiboa eta, elemento irregular batzuz aparte (Udain, txobinista lebe bat esate baterako aski egoki burutua dago. Beraz, orijinala frantzesez eta azpihitzak espainolez dituen Cassentiren azken filme hau oso interesantea dela eta zerbait berri aportatzen duela uste dugu. Judizio Orokorrean ere salba daiteke.

JOSEBA SARRIONADIA

kirolzaleen
zerbitzutan

miner
donostia

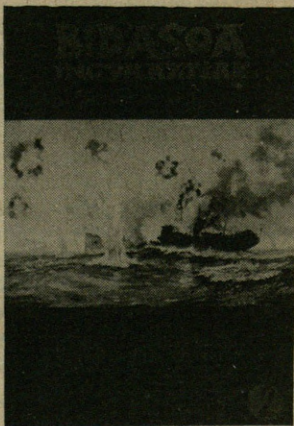
☎ 41 22 72

OTSAILA 5/12

LIBURUAK

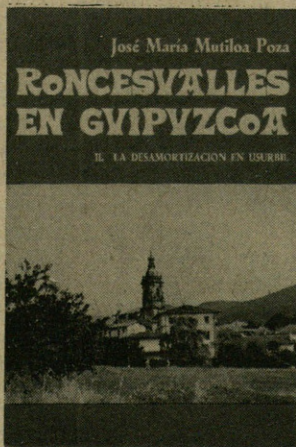
MATXITXAKO LUR-BURUKO-GUDUA. GEU. Bidasoa Inguraztiak, 2. 112 or., 300 pta.

BIDASOA izeneko historia institutoak egin du liburu hau, Instituto horren helburua azken urteetako euskal historiari buruzko lanak, batipat, 1936ko gerrari buruzkoak, egitea da. Duela bi urte ateratu zuen lehen liburua; oraingo hau bigarrena da. Bertan euskaraz eta gaztelaniaz 1937ko martxoaren 5ean Matxixakon Francoren aldeko "Canarias" eta Euzkadiko flotako "Nabafa" eta beste itsasuntzi batzuren artean izandako borroka— 6 ordu iraun zuena— azaltzen du. Oso era irakurgarria dago idatzita liburua, bai euskaraz eta baita gaztelera ere. Historia lan bat izan a arren, dibulgazio mailakoa da erabat.

RONCESVALLES EN GUIPUZCOA II. Jose M. Mutiloa Poza. CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA. 252. or., 3 tomoak 1.100 pta.

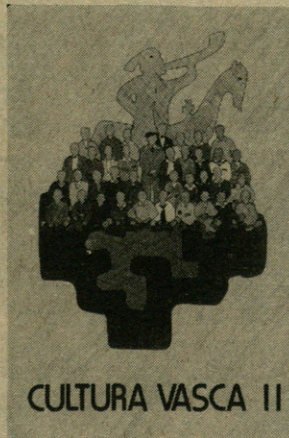
Usurbilen eta baita Goriuetan eta Zegaman ere, Orreagakoak ziren lurren desamortizatzea nolakoa izan zen ikertu du Mutiloak. Gai honetan espezialista da Donostiako EUTGen eta Dertxon irakasle den hau. Liburu pila idatzi du desamortizazioaz. Bai gaia eta baita tratamendua ere oso espezializatuak dira, beraz, liburua ez da oso entretenigarria.

CULTURA VASCA II. EREIN. 427. or.,

EUTGek iazko ikasturtean antolatu zuen euskal kultur kursoaren barruan linguistikaz, literatura idatziaz eta ahozkoaz, filosofiaz, arte plastikoez, musikaz eta folkloreaz emandako hitzaldiak jasotzen ditu. Hizlariak Txillardegi, Jesus Arzamendi, Juan Mari Lekuona, Luis Villasante, Jose Antonio Artamendi, Manuel Lekuona, M. Asunción Arrazola, Edorta Kortadi, Juan Plazaola, Pello Portu eta Gaizka Barandiaran izan ziren.

Errenkadan irakurtzeko baino dokumentazio bezala edukitzeko hobea liburu hau.

ASTERIX HELVETIAN, Uderzo—Goscinny. INAKI BEOBIDE. 48 or.

"Asterixen ibilaldi bat" sailako beste bat. Gauza berri bat: Asterix eta Obelix erromar lagun batekin itzultzen dira oraingoan beren herria.

EXPERIENCIAS DE NUESTRA LUCHA, 100 DIAS DE HUELGA, ATCKo langileak. 75 or., 50 pta.

"Ehun eta hamar egun igaro dira/ borroka irabazteko/ etsai guztiak gutxi izan dira/ gure batasuna hauste-ko/. Liburuxka bat atera du-

gu/ nola izan den azaltzeko/ gure borroka hau irabazten/ lagundu duzenentzako/".

Honela aurkezten dute beren liburu Lasarteko ATCKo langileek. Bertan 110 egunez egin zuten huelgaren berri ematen dute, horretarako enpresaren berezitasunak, lantokian zegoen giro politiko eta soziala, huelgan zehar eraikitako antolaketa, borroka metodoak, e.a. borrokaren balorazioa, ondorioak eta bete beharrezko eginkizunak eta, azkenik dato edo dokumentuak ematen dituzte. Beren esperientzi hau langileri guztiari eskaintzen diote.

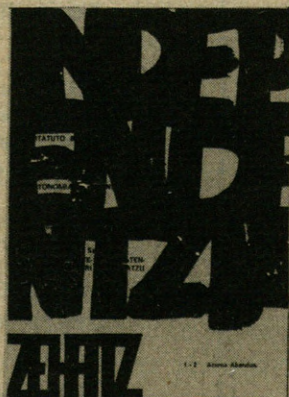

ALDIZKARIAK

PINDAR, 4. zenbakia. 1977-ko 4. trimestrea. 5 franko.

Frantziako estatuan laster egingo diren hauteskundeak buruz doa PINDARen zenbaki hau. Baina aldizkariak berak dioenez, ez da kartzera eritzi guztiak, hauteskundeetan parte hartzearen aurka dauden tal-

deenak bakarrik baizik. Bestalde, ikastolen arazoak ere —Donapaleukoa bereziki— azaltzen da zenbaki honetan. Norbaitek eskuratu nahi badu Iparraldeko hiruhilabekari hau, hona helbidea: PINDAR, BP 48 —64100 BAIONA. Gehiena frantzez dator.

IKASTOLA, 15 zenbakia, 1977ko urtarrila. 25 pta.

Ipuiak —haurrek eginak nahiz beraientzat idatziak— "historias ejemplares" —Fleming-ena— komiki moduan emanda, "Euskalerriko urien sortzea". Bibliako zatiren bat... Halako kutsu paternalista eta atzerakoa nabari zaio aldizkariari. Ez dakigu zenbaiteraino beteko dituen egungo ikastoletako haurrak. Gainera, ez dago euskara batuan; orain arte bizkaieraz bakarrik argitartzen zen eta hemendik aurrera gipuzkeraz ere izango omen da.

ZEHATZ, 2. zenbakia. Aza-roa—abendua. 155 or., 150 pta.

Bada, bazen garaia —kaxondeorik gabe—. Lehen zenbakia duela urtebete inguru irten zen; Administrazioak ezarritako oztopoak edo direla bide, iritsi da noiz-bait bigarrena. Lan luzetan hauk dakartza:

Estatutu berriak —Baleren Bakaikoa—, Etorkizuneko Euskal Herria —Jokin Apalategi—, Autonomia: independentzia bidea —Imanol Otegi—, Iparretik Hegoari be-ha —Jean Louis Davant—, Literatura nazionalaz —Andolin Eguzkitza eta Euskal gizarte asmo batentzako oin-harri ideia batzu —Ihartazar Heiko Sagredo —. Horiez gain liburuaren kritikak eta egungo beste hainbat gai lan laburragoetan.

DISKOAK

TOLOSAKO IÑAUTE-RIAK. HOTS-IÑAKI BEOBIDE. LP.

Tolosako Udaletxeko txistulariek Iñauterietako asteartean jotzen duten alborada jasotzen da diska honetan; 22 doinu desberdinek osatzen dute alborada hori. Tolosako txistulariek ongi erakutsia dute beren maila eta disko honetan ere ez dira atzera geratzen.

IHARDUNAK

Miarritzeko Maison des Jeunes et de la Culture delakoak Afrikar Hamabostaldi bat antolatu du urtarrilaren 30etik otsailaren 11arte. Horren barruan beste batzuren artean, ekintza hau izanen dira:

—hilaren 3an, gaueko 9etan, filme bat: "Les pygmées et la liberté". (Congo, 1971).

—4ean, arratsaldeko 6,30etan, Afrikako musika eta dantzak.

—5ean, 6,30etan, "Les Imragens" eta "La caravane", filmak eta hitzaldia. Gaueko 9etan, "Yao" (1968).

—6ean, 9etan, "Emitai" (1970).

—7an, 6,30etan, beste hiru filma.

—8an, gaueko 9etan, "Femmes noires, femmes nues" (1970).

—9an, 6,30etan, beste hiru filma.

—11n, arratsaldeko 7etatik aurrera, Soirée africaine: dantzak, musika eta afari afrikanoa (afari honetarako hilaren 6a baino lehen hartu behar da tokia).

Hamabostaldi honetan zehar hainbat erakusketa ere izango da afrikar gaiez. Egitarauaz zehaztasun gehiago nahi duenak helbide honetara jo dezake:

M.J.C. BIARRITZ— 13, Avenue Foch — 64200 BIARRITZ — Bp 117 — Tel: 242220.

JAIALDIAK

Maulen, otsailaren 4ean, gaueko 9etan, ikastolaren aldeko jaiaila. Marti eta bere taldeak, Etxamendi eta Larraalde eta Mirande-Zartaintxuk parte hartuko dute; JAI ALAI pelotalekuan.

donapaleuko ikastolaz

Euskarari laguntza datorkio Frantzitik;
Donapalek badaki ongi horren berri
ongi horren berri
Donapalek daki.

Komonak ez dutela, baldintza betetzen;
Parisen loreak ta kaka Donapalen
Kaka Donapalen
loreak Parisen

Gure etorkizuna, komonetan datza;
Frantzian burua ta Euskadin isatsa.
Euskadin isatsa
komonetan datza.

Ikastola guziak, nahi lituzkete itxi;
lokaturik zegona, hola esnarazi.
Hola esnarazi
nahi lituzkete itxi.

España grande libre, Frantzian légalité;
biak zulo berdinen eroriko ote?
Eroriko ote
Frantzian légalité?

Berdintasuna ere, aipatzen digute;
liberté lapurtzeko, horra égalité!
horra égalité!
lapurren liberté.

Bi gobernamentuak, Frantsez eta Español;
ongi egiten dute teatro de giñol.
Teatro de giñol
Frantsez eta español.

Nork ote ditu mugitzen, atzetik hariak?
Giscard Esteng Suarez Karlos ta Sofiak!
Karlos ta Sofiak
atzetik hariak.

Libertatearen ordeaz, beso-esku iaio
ari hoiak mugitzeko, ez baikara jaio
beso-esku iaio
ez baikara jaio

Erdiko Bidasoa, ipar eta hego
hobe genuke dena librerik balego
Librerik balego
ipar eta hego.

XALBARDIN

Gipuzkoa'ko jakintza bearrak, iraunkor eta etengabeko ardura eskatzen dute. Bereziak eta ormenka edatuak izanik, elkar artu ta saillean egin bearreko lana.

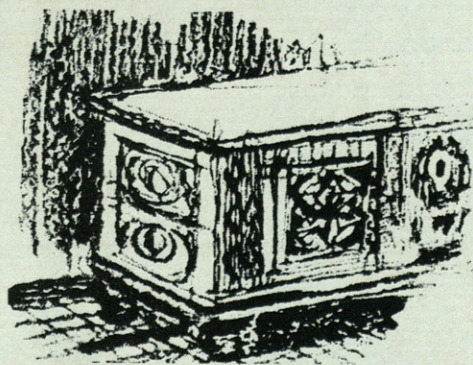
Donosti-Aurrezki-Kutxa'k lortutako etekiñak ez ditu erabili oi banakako laguntzan, Gipuzko-erriaren onerako bai ordea. Zuri Kutxan jarritako diruak korritua ematen dizu baita orretaz gaiñera zu, Donosti-Aurrezki-Kutxa'ren bidez ekintza auetako lankide izentatu ere:

- Miramon'en, Arbide-Dorreak ber-eraiki, Bidebietan, "Moneda" izeneko baserria ta Azpeiti'n, Enparan-jauregia zar-berritu.
- Ateraldi-Argitaraldi-Gipuzko-Bazkunak eta "Dr. Camino" izeneko jakintza saillak, Idazti argitaratzea.
- Donosti'n, arduradun guzientzat irikia dagon, Dr. Camino Idaztitegia.
- Jakintza-ekiñaldiak, Donostiko Aretoan eta Gipuzkoa'ko 17 gela-nagusietan.
- Erti-Erakusketak, Eibar, Donosti ta Zumai'ko Aretoetan. Gipuzkoa'ko jakintza-lagundi ta bazkun askori, laguntza ta babesa.

Jakintza sail
ontan ere

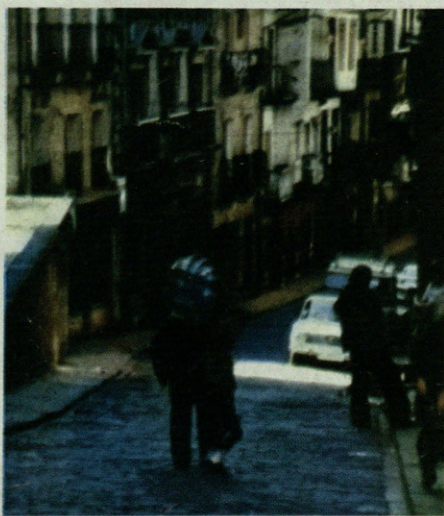
lankide zaitugu, Gipuzko-
erriari lagun egin bai diozu.

ZU ERE ONTAN LAGUNTZAILLE ZAITUGU

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

Gipuzkoa besterik ez dugu gogoan hargatik Probintzial da gure izena.

Gure probintziaren aurrerabidean gero eta lankide sutsuagoak izateko prest gaituzu: bai nekazaritzan, bai industrian, bai merkatalgoan, bai komunikabideetan,... edozein alorretan. Gipuzkoan bizi maila goratzeko bidea gerta litekeen guztian. Probintzial izena daramagu eta gipuzkoar aurrerabidearen alde ari gara ahaleginetan beti ere.

GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA